

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

lipiec 2019 r.

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Sprawy dotyczące terroryzmu a Europejska Konwencja Praw Człowieka

Artykuł 15 (uchylenie stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka: „W przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu, każda z Wysokich Układających się Stron może podjąć środki uchylające stosowanie zobowiązań wynikających z niniejszej Konwencji w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji, pod warunkiem, że środki te nie są sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego”.

Postanowienie to umożliwia państwom jednostronne uchylenie stosowania zobowiązań wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w określonych okolicznościach wyjątkowych, z czego pewne Układające się Strony skorzystały w kontekście terroryzmu¹.

Przykłady spraw, w których Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatrywał kwestię uchylenia stosowania zobowiązań:

[Lawless przeciwko Irlandii \(nr 3\)](#)

1 lipca 1961 r.

Uchylenie stosowania zobowiązań przez Irlandię w 1957 r. w następstwie przemocy terrorystycznej powiązanej z Irlandią Północną. Skarżący, podejrzany o przynależność do IRA („Irlandzkiej Armii Republikańskiej”), podnosił, że został pozbawiony wolności bez procesu w okresie od lipca do grudnia 1957 r., kiedy to przebywał w obozie wojskowym usytuowanym na terytorium Republiki Irlandii.

[Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#) (zob. poniżej s. 2)

18 stycznia 1978 r.

Uchylenie stosowania zobowiązań przez Zjednoczone Królestwo w odniesieniu do sprawowania przez nie rządów w Irlandii Północnej we wczesnych latach 70., odnawiane kilkakrotnie w późniejszym okresie.

[Brannigan i McBride przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#) (zob. poniżej, s. 16)

26 maja 1993 r.

Kolejne uchylenie stosowania zobowiązań przez Zjednoczone Królestwo w 1989 r. w odniesieniu do Irlandii Północnej.

¹ Zob. zestawienie tematyczne dotyczące „[Uchylenia stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego](#)”.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

[Aksov przeciwko Turcji](#) (zob. poniżej, s. 2)

18 grudnia 1996 r.

Uchylenie stosowania zobowiązań przez rząd turecki w odniesieniu do Turcji południowo-wschodniej ze względu na rozruchy między służbami bezpieczeństwa a członkami organizacji terrorystycznej PKK (Partii Pracujących Kurdystanu).

[A. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu \(skarga nr 3455/05\)](#) (zob. poniżej, s. 15)

19 lutego 2009 r. (Wielka Izba)

Uchylenie stosowania zobowiązań przez Zjednoczone Królestwo w 2001 r. po atakach terrorystycznych z 11 września w Stanach Zjednoczonych.

Terroryci (podejrzani o terroryzm)

Zagadnienia związane z art. 3 Konwencji (zakaz stosowania tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania)

Warunki pozbawienia wolności

Artykuł 15 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (uchylenie stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego) stanowi jasno, że pewne środki nie są dozwolone niezależnie od rodzaju sytuacji niebezpieczeństwa publicznego. Przykładowo prawem bezwzględny, które nie podlega uchyleniu, jest art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania lub tortur).

[Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu](#)

18 stycznia 1978 r.²

W okresie od sierpnia 1971 r. do grudnia 1975 r. władze Zjednoczonego Królestwa dokonały szeregu „pozasądowych” zatrzymań, tymczasowych aresztowań i internowań w Irlandii Północnej. Sprawa wywodziła się ze skargi Rządu Irlandii dotyczącej zakresu i wykonania tych środków, a w szczególności praktyki psychologicznych technik przesłuchiwania (stanie pod ścianą, zakrywanie głowy, poddawanie działaniu hałasu oraz pozbawienie snu, żywności i picia) podczas prewencyjnego pozbawienia wolności osób pozbawionych wolności w związku z aktami terroryzmu.

Trybunał, uznając te metody za powodujące intensywne cierpienie fizyczne i psychiczne, orzekł, że w sprawie **doszło do naruszenia art. 3 Konwencji** (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania). Orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 5 Konwencji** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) **ani art. 14 Konwencji** (zakaz dyskryminacji).

[Aksov przeciwko Turcji](#)

18 grudnia 1996 r.

Skarżący podnosił w szczególności, że pozbawienie go wolności w 1992 r. pod zarzutem pomocnictwa i podżegania terrorystów z PKK (Partii Pracujących Kurdystanu) było bezprawne i że był on torturowany (przez tzw. palestyńskie powieszenie, tj. rozbiierany i wieszany za związane z tyłu ręce).

Trybunał, uznając, że traktowanie skarżącego było tak poważne i okrutne, że można je uznać jedynie za tortury, orzekł, iż doszło do **naruszenia art. 3 Konwencji** (zakaz tortur). Orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 5** (zakaz wolności i bezpieczeństwa osobistego) **oraz art. 13 Konwencji** (zakaz skutecznego środka ochrony prawnej).

² Zob. również [wyrok](#) (wydany w trybie rewizji) z dnia 20 marca 2018 r.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Martinez Sala przeciwko Hiszpanii

2 listopada 2004 r.

Na krótko przed Igrzyskami Olimpijskimi w Barcelonie skarżący, podejrzewani o sympatyzowanie z katalońskim ruchem niepodległościowym, zostali zatrzymani przez funkcjonariuszy Straży Obywatelskiej (*Guardia Civil*) w związku z prowadzonym śledztwem w sprawie przestępstw o charakterze terrorystycznym. Zarzucali oni w skardze w szczególności, że poddawano ich torturom fizycznym i psychicznym oraz nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w czasie zatrzymania, a także podczas przetrzymywania w policyjnej izbie zatrzymań w Katalonii i na komendzie Straży Obywatelskiej w Madrycie. Zarzucali oni również, że śledztwa prowadzone przez organy krajowe nie były skuteczne ani wnikliwe.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do zarzucanego złego traktowania w policyjnej izbie zatrzymań, natomiast **stwierdził naruszenie art. 3** ze względu na brak skutecznego formalnego śledztwa w sprawie tych zarzutów.

Öcalan przeciwko Turcji

12 maja 2005 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła między innymi warunków przeniesienia z Kenii do Turcji, a następnie pozbawienia wolności na wyspie İmralı Abdullaha Öcalana, byłego przywódcy nielegalnej organizacji PKK (Partii Pracujących Kurdystanu), którego skazano na śmierć za działania mające na celu doprowadzenie do secesji części terytorium Turcji. Skarżący podnosił w skardze w szczególności kwestię warunków, w których był przetrzymywany w zakładzie karnym w İmralı, a które miały wypełniać znamiona nieludzkiego traktowania.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w związku z warunkami pozbawienia skarżącego wolności w zakładzie karnym w İmralı. Zgadzając się z zaleceniami Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom, z których wynika, że należy łagodzić długotrwałe skutki izolacji społecznej skarżącego poprzez zapewnienie mu dostępu do takich samych udogodnień jak innym więźniom objętym w Turcji szczególnymi środkami bezpieczeństwa, Trybunał uznał, że ogólne warunki pozbawienia wolności skarżącego nie spełniały kryterium minimalnego stopnia dolegliwości, który pozwałaby na uznanie ich za nieludzkie lub poniżające traktowanie w rozumieniu art. 3 Konwencji.

Zobacz również [Öcalan przeciwko Turcji \(nr 2\)](#) wyrok z dnia 18 marca 2014 r., podsumowany w dalszej części zestawienia.

Ramirez Sanchez przeciwko Francji

4 lipca 2006 r. (Wielka Izba)

Skarżący, znany jako „Carlos the Jackal” i uznawany w latach 70. XX wieku za najniebezpieczniejszego terrorystę świata, podnosił w skardze kwestię osadzenia w izolacji przez okres ośmiu lat od skazania za przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w związku z okresem osadzenia skarżącego w izolacji. Podzielając obawy Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom dotyczące możliwych długofalowych skutków izolacji skarżącego, Trybunał mimo wszystko uznał, że z uwagi na cechy osobowe i zagrożenie stwarzane przez skarżącego, warunki pozbawienia wolności skarżącego w rozpatrywanym okresie nie spełniały minimalnego stopnia dolegliwości koniecznego do stwierdzenia nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 3 Konwencji.

Trybunał orzekł również, że w sprawie **doszło do naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) ze względu na brak w prawie francuskim środka odwoławczego, który umożliwiłby skarżącemu odwołanie się od decyzji o dalszym przetrzymywaniu go w izolacji.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Frérot przeciwko Francji

12 czerwca 2007 r.

Skarżący, będący byłym członkiem ekstremistycznego lewicowego ruchu zbrojnego „Action directe”, skazany w 1995 r. na 30 lat pozbawienia wolności za między innymi terroryzm, podnosił w skardze kwestię przeszukań osobistych w zakładzie karnym.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz poniżającego traktowania), zauważając w szczególności, że poczucie arbitralności, poczucie niższości i niepokój, który często się z nim wiąże, jak również poczucie poważnego pogwałcenia godności bez wątplenia wywołanego koniecznością rozebrania się przed inną osobą oraz poddania się wizualnej kontroli odbytu, czemu towarzyszyły inne nadmierne intymne środki związane z kontrolą osobistą, doprowadziły do stopnia upokorzenia, który wykraczał poza to, co w sposób nieunikniony towarzyszyło poddawaniu więźniów kontrolom osobistym. Co więcej, upokorzenie odczuwane przez skarżącego było tym większe, że w szeregu przypadków jego odmowa dostosowania się do zastosowanych środków skutkowałą umieszczeniem go w celi dyscyplinarnej.

Trybunał orzekł ponadto, że doszło w tym przypadku do **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania korespondencji) w odniesieniu do odmowy – na podstawie okólnika ministerialnego – przekazania listu osadzonego do innego osadzonego, jak również do **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) w odniesieniu do braku krajowego środka odwoławczego umożliwiającego zakwestionowanie przez osadzonego odmowy przekazania korespondencji.

Öcalan przeciwko Turcji (nr 2)

18 marca 2014 r.

Skarżący, będący założycielem nielegalnej organizacji PKK (Partii Pracujących Kurdystanu), podnosił w skardze głównie kwestię braku możliwości skrócenia kary dożywotniego pozbawienia wolności, jak również warunków pozbawienia wolności (w szczególności jego społecznej izolacji oraz ograniczenia jego kontaktów z członkami rodziny i prawnikami) w zakładzie karnym na wyspie İmralı. Podnosił również w skardze kwestię ograniczeń łączności telefonicznej, korespondencji i widzeń z krewnymi i prawnikami.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do warunków pozbawienia skarżącego wolności w okresie do 17 listopada 2009 r., jak również, że **nie doszło do naruszenia art. 3** w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w okresie następującym po tej dacie. Z jednej strony z uwagi na pewne aspekty, takie jak brak udogodnień w zakresie łączności, które ograniczałyby izolację społeczną skarżącego, a także trwałe poważne utrudnienia w dostępie do zakładu karnego przez odwiedzających, Trybunał uznał, że warunki pozbawienia wolności w okresie do 17 listopada 2009 r. wypełniały przesłanki niehumanitarnego traktowania. Z drugiej strony z uwagi na przybycie do zakładu karnego İmralı innych osadzonych oraz zwiększoną częstotliwość widzeń Trybunał doszedł do przeciwnych wniosków w odniesieniu do pozbawienia wolności w okresie następującym po wskazanej dacie.

Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 3** w odniesieniu do wyroku skazującego skarżącego na karę dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości ubiegania się o warunkowe zwolnienie, uznając, że w świetle braku mechanizmu kontroli wyrok dożywotniego pozbawienia wolności wydany wobec skarżącego stanowił wyrok z niepodlegającym ograniczeniu wymiarem kary, co spełniało przesłanki niehumanitarnego traktowania.

Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), uznając, że w świetle uzasadnionej obawy rządu Turcji, iż skarżący mógłby wykorzystać łączność ze światem zewnętrznym do kontaktowania się z członkami PKK, ograniczenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego nie wykraczały poza to, co konieczne, dla ochrony porządku i zapobiegania przestępstwom.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[Amin i Ahmed przeciwko Zjednoczonemu Królestwu \(skarga nr 6610/09 i nr 326/12\)](#)

Skarga została zakomunikowana Rządowi brytyjskiemu w dniu 10 lipca 2012 r.

W 2004 r. skarżący zostali zatrzymani i osadzeni w Pakistanie przed deportowaniem do Zjednoczonego Królestwa, gdzie odbył się proces, wskutek którego skazano ich za udział w terroryzmie. Skarżący podnosili w skardze, że władze pakistańskie torturowały ich w miejscu pozbawienia wolności, a brytyjscy agenci, wiedząc o torturowaniu skarżących, byli współwinni tych czynów. Podnosili oni również kwestię nierzetelności procesu karnego prowadzonego następnie w Zjednoczonym Królestwie w związku z nieudzieleniem obrońcy dostępu do pewnych materiałów procesowych z uwagi na interes publiczny.

Trybunał zawiadomił Rząd brytyjski o skargach i skierował pytania do stron na podstawie art. 3 Konwencji (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego).

[Aarrass przeciwko Belgii \(skarga nr 16371/18\)](#)

Skarga została zakomunikowana Rządowi belgijskiemu w dniu 18 czerwca 2018 r.

Sprawa dotyczy belgijskiego obywatela pochodzenia marokańskiego, który został zatrzymany w dniu 1 kwietnia 2008 w Melilli (Hiszpania) w następstwie wydania przez władze Maroka międzynarodowego nakazu aresztowania w związku z poszukiwaniem go przez władze Maroka celem postawienia przed sądem za następujące czyny: powiązanie i współpracę z ugrupowaniami lub organizacjami terrorystycznymi oraz przeprowadzenie ataków terrorystycznych naruszających porządek publiczny.

Trybunał zakomunikował Rządowi belgijskiemu skargę i wystosował pytania do stron na mocy art. 1 Konwencji (obowiązek poszanowania praw człowieka) i art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania).

Zarzut złego traktowania w czasie przetrzymywania w izolacji w policyjnej izbie zatrzymań

[Etxebarria Caballero przeciwko Hiszpanii i Ataun Rojo przeciwko Hiszpanii](#)

7 października 2014 r.

Skarżący, zatrzymani przez policję i umieszczeni w izbie zatrzymań służb bezpieczeństwa w związku ze śledztwem dotyczącym w szczególności ich domniemanej przynależności do organizacji terrorystycznej ETA, podnosili w skardze zwłaszcza kwestię nieprzeprowadzenia przez hiszpańskie władze skutecznego śledztwa w sprawie ich skargi dotyczącej złego traktowania, któremu mieli być poddani w trakcie przetrzymywania w izbie zatrzymań służb bezpieczeństwa.

W obydwu przypadkach Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w związku z brakiem skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez skarżących zarzutów złego traktowania. Trybunał podkreślał w szczególności, że nie przeprowadzono skutecznych śledztw wymaganych w świetle szczególnie trudnego położenia skarżących. Po raz kolejny podkreślił on znaczenie przyjmowania środków służących poprawie jakości badań osób izolowanych przeprowadzanych przez lekarzy medycyny sądowej. Poparł również zalecenia Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom dotyczące zarówno stosowania w takich sytuacjach odpowiednich zabezpieczeń, jak i samej zasady izolacji osoby w Hiszpanii. Ze względu na brak wystarczających dowodów Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 3** ze względu na złe traktowanie zarzucane przez pierwszego ze skarżących. Pragnął jednak zaznaczyć, że brak możliwości stwierdzenia „ponad zasadną wątpliwość”, że doszło do złego traktowania, wynikał w dużym stopniu z nieprzeprowadzenia przez hiszpańskie władze wnikliwego i skutecznego śledztwa.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Beortegui Martinez przeciwko Hiszpanii

31 maja 2016 r.

Sprawa dotyczyła zarzucanego nieprzeprowadzenia śledztwa w sprawie formułowanych przez skarżącego zarzutów złego traktowania przez funkcjonariuszy Straży Obywatelskiej (*Guardia Civil*) podczas pozbawienia wolności w izolacji w policyjnej izbie zatrzymań w związku z podejrzeniem przynależności do organizacji terrorystycznej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) ze względu na śledztwo prowadzone przez organy krajowe, a także że **nie doszło do naruszenia art. 3** w kontekście podnoszonego przez skarżącego zarzutu złego traktowania podczas zatrzymania i przebywania w policyjnej izbie zatrzymań. Trybunał orzekł w szczególności, że nie przeprowadzono wnikliwego i skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez skarżącego zarzutów złego traktowania w trakcie jego izolacji w policyjnej izbie zatrzymań. W wyniku nieprzeprowadzenia przez władze krajowe wnikliwego i skutecznego śledztwa, Trybunał nie dysponował dostatecznym materiałem dowodowym na potrzeby ustalenia, czy skarżący był poddany traktowaniu, którego stopień dolegliwości pozwalałby na uznanie, iż wchodzi ono w zakres zastosowania art. 3. Trybunał przypomniał również, jak ważne jest przyjmowanie środków zalecanych przez [Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom](#) w celu poprawy jakości badań osób izolowanych w policyjnej izbie zatrzymań, prowadzonych przez lekarza medycyny sądowej, a także zaapelował do władz hiszpańskich o sporządzenie jasnego kodeksu postępowania dla funkcjonariuszy odpowiedzialnych za nadzór nad takimi osobami w zakresie procedur przesłuchań oraz zapewnienia integralności fizycznej.

Portu Juanenea i Sarasola Yarzabal przeciwko Hiszpanii

13 lutego 2018 r.

Sprawa dotyczyła zarzutów złego traktowania, któremu skarżący mieli być poddawani w czasie zatrzymania w 2008 r. przez funkcjonariuszy Straży Obywatelskiej (*Guardia Civil*) oraz na początkowym etapie izolacji w policyjnej izbie zatrzymań.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w jego aspekcie materialnym i proceduralnym. Zauważył w szczególności, że obrażenia opisane w zaświadczeniach przedłożonych przez skarżących były spowodowane w okresie, gdy pozostawali oni w rękach Straży Obywatelskiej. Co więcej, ani władze krajowe, ani Rząd hiszpański nie przedstawiły przekonujących ani wiarygodnych argumentów, które mogłyby wyjaśniać lub usprawiedliwiać obrażenia, których doznali skarżący. Trybunał uznał zatem, że winę za opisane obrażenia należy przypisać państwu. Ponadto ponieważ skarżący nie utrzymywali, że obrażenia miały długofalowe konsekwencje, jak również w świetle braku jednoznacznych dowodów dotyczących celu takiego traktowania, Trybunał był zdania, że traktowania, którego doznali skarżący, nie można uznać za tortury. Mimo wszystko jednak było ono wystarczająco poważne, aby postrzegać je w kategoriach niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Trybunał zauważył ponadto, że sąd najwyższy ograniczył się do odrzucenia wersji skarżących bez uwzględnienia, czy użycie siły fizycznej przez funkcjonariuszy w trakcie zatrzymania skarżących było ściśle konieczne i proporcjonalne ani czy większość poważnych obrażeń powstałych w rezultacie u pierwszego ze skarżących była spowodowana przez funkcjonariuszy odpowiedzialnych za pozbawienie go wolności i nadzór. Zaniechania te uniemożliwiły sądowi krajowemu ustalenie faktów i wszystkich okoliczności w zakresie, w jakim powinien on być to uczynić.

Ryzyko złego traktowania w przypadku deportowania/ekstradycji

Jeżeli zachodzi rzeczywiste ryzyko złego traktowania w innym Państwie, obowiązek odmowy odesłania osoby do tego Państwa ma charakter bezwzględny; nie można twierdzić, że względy interesu publicznego przeważają nad ryzykiem złego traktowania takiej osoby po jej powrocie, niezależnie od popełnionego przestępstwa lub zachowania, którego dopuściła się osoba.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Chahal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

15 listopada 1996 r.

Skarżący, będący orędownikiem sikhijskiego separatyzmu, wobec którego wydano decyzję o wydaleniu ze względów bezpieczeństwa państwowego, zarzucał, że w razie deportacji do Indii groziłoby mu rzeczywiste ryzyko złego traktowania.

Trybunał orzekł, że **wykonanie decyzji o wydaleniu stanowiłoby naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania). Trybunał nie został przekonany zapewnieniami przedstawionymi przez Rząd indyjski.

Shamavev i Inni przeciwko Gruzji i Rosji

12 kwietnia 2005 r.

Sprawa ta dotyczyła w szczególności domniemanego ryzyka złego traktowania w razie wykonania wydanego dwa lata wcześniej postanowienia o ekstradycji obywatela rosyjskiego czeczeńskiego pochodzenia do Rosji ze względu na fakt, że był on terrorystą-rebeliantem, który brał udział w konflikcie w Czeczenii. Wykonanie decyzji o ekstradycji wydane przeciwko niemu zawieszono, ale mogła ona zostać wykonana wraz z zakończeniem postępowania w sprawie statusu uchodźcy.

Trybunał orzekł, że **wykonanie decyzji o ekstradycji** skarżącego do Rosji **stanowiłoby naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania). Mając na uwadze przedłożony materiał dowodowy, Trybunał uznał w szczególności, że oceny, na podstawie których dwa lata wcześniej wydano decyzję o ekstradycji, nie były już wystarczające, aby wykluczyć narażenie skarżącego na złe traktowanie zakazane Konwencją. Trybunał zauważył w szczególności nowe, niezwykle alarmujące, zjawisko prześladowania i zabijania osób pochodzenia czeczeńskiego, które złożyły skargi do Trybunału.

Saadi przeciwko Włochom

28 lutego 2008 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła ryzyka złego traktowania w razie deportowania skarżącego do Tunezji, gdzie w 2005 r. wydano wobec niego wyrok zaoczny skazujący go na karę pozbawienia wolności na okres 20 lat za przynależność do organizacji terrorystycznej.

Trybunał zauważył, że nie sposób przecenić zagrożenia, jakim jest terroryzm, a także stwierdził, że państwa mają duże trudności w ochronie społeczności przed przemocą związaną z terroryzmem. Nie powinno to jednak podważać bezwzględności charakteru art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). W niniejszej sprawie istnieją znaczące podstawy, by przypuszczać, że istnieje rzeczywiste ryzyko, iż w razie deportowania do Tunezji skarżący byłby poddany traktowaniu wbrew art. 3. Trybunał zauważył ponadto, że władze tunezyjskie nie przedstawiły gwarancji dyplomatycznych, których oczekiwał Rząd włoski. Wreszcie, nawet gdyby władze tunezyjskie udzieliły gwarancji dyplomatycznych, nie zwolniłoby to Trybunału z obowiązku zbadania, czy takie gwarancje stanowiłyby dostateczne zabezpieczenie ochrony skarżącego przed ryzykiem złego traktowania. W rezultacie Trybunał uznał, że **wykonanie decyzji o deportacji** skarżącego do Tunezji **stanowiłoby naruszenie art. 3**.

Daoudi przeciwko Francji

3 grudnia 2009 r.

Skarżący, będący obywatelem algierskim, został zatrzymany i skazany we Francji w ramach operacji mającej na celu rozbięcie radykalnej grupy islamistów powiązanej z Al-Kaidą i podejrzewano go o udział w przygotowaniach do samobójczego ataku na Ambasadę Stanów Zjednoczonych w Paryżu.

W okolicznościach tej sprawy oraz mając na względzie w szczególności przeszłość skarżącego, którego nie tylko podejrzewano o powiązania z terroryzmem, ale również skazano w przeszłości we Francji za poważne przestępstwa, czego władze algierskie były świadome, Trybunał był zdania, że w razie deportowania skarżącego do Algierii stałby się

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

on celem Departamentu Informacji i Bezpieczeństwa. W rezultacie Trybunał uznał, że **wykonanie decyzji o deportacji** skarżącego do Algierii **stanowiłoby naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania).

Zobacz również: [H.R. przeciwko Francji \(skarga nr 64780/09\)](#), wyrok z dnia 22 września 2011 r.

Beghal przeciwko Francji

6 września 2011 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący, skazany we Francji za działalność terrorystyczną, twierdził, że w razie przekazania go do Algierii byłby narażony na złe traktowanie.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną). Orzekł, że z uwagi na postępowanie karne przeciwko skarżącemu toczące się we Francji i jego tymczasowe pozbawienie wolności, nie istnieje nieodległe lub nieuchronne ryzyko odesłania go z tego kraju.

Omar Othman przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

17 stycznia 2012 r.

Skarżący, Omar Othman (znany również jako Abu Qatada) zaskarżył wydalenie go do Jordanii, gdzie wydano wobec niego wyrok zaoczny w związku z różnymi zarzutami obejmującymi działalność terrorystyczną.

Trybunał orzekł, że **deportowanie skarżącego** do Jordanii **nie powodowałoby** wystąpienia ryzyka złego traktowania **ani naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Zauważył w szczególności, że rządy Zjednoczonego Królestwa i Jordanii dołożyły faktycznych starań, aby uzyskać i przedstawić przejrzyste i szczegółowe zapewnienia w celu zagwarantowania, aby skarżący po powrocie do Jordanii nie był poddany złemu traktowaniu. Co więcej, zapewnienia te byłyby monitorowane przez niezależną organizację działającą na rzecz praw człowieka w Jordanii, która miałaby pełny dostęp do skarżącego w zakładzie karnym.

Trybunał orzekł jednak, że **deportowanie skarżącego** do Jordanii **więzałoby się z naruszeniem art. 6** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) z uwagi na rzeczywiste ryzyko dopuszczenia podczas ponownego procesu dowodów uzyskanych poprzez tortury³. Wniosek ten odzwierciedla międzynarodowy konsensus, iż wykorzystanie dowodów uzyskanych w wyniku tortur uniemożliwia przeprowadzenie rzetelnego procesu sądowego.

Trybunał stwierdził w tej sprawie również, że **w przypadku deportowania skarżącego do Jordanii nie doszłoby do naruszenia art. 3 w związku z art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **oraz że nie doszłoby do naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego).

Babar Ahmad i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

10 kwietnia 2012 r.

Sprawa dotyczyła sześciu osób, co do których istniało domniemanie, iż są zaangażowani w międzynarodowy terroryzm: Babara Ahmada, Syeda Tahli Ahsana, Mustafy Kamala Mustafy (znanego jako Abu Hamza), Adela Abdula Bary'ego, Khaleda Al-Fawwaza i Haroona Rashida Aswata, którzy zostali pozbawieni wolności w Zjednoczonym Królestwie w oczekiwaniu na ekstradycję do Stanów Zjednoczonych.

Trybunał orzekł, że **nie doszłoby do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) ze względu na warunki pozbawienia wolności w ADX Florence (więzienia o maksymalnie zaostrzonym rygorze w Stanach Zjednoczonych) **w przypadku ekstradycji skarżących do Stanów Zjednoczonych**. Trybunał orzekł również, że **art. 3 nie zostałyby naruszone** ze względu na wymiar kary w przypadku ekstradycji

³ Był to pierwszy przypadek, w którym Trybunał uznał, iż wydalenie stanowiłoby naruszenie art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego).

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

skarżących do Stanów Zjednoczonych. Trybunał postanowił **odroczyć** analizę zarzutów podnoszonych przez cierpiącego na schizofrenię Haroona Rashida Aswata i zbadać je w późniejszym terminie w ramach odrębnej skargi (zob. poniżej).

Aswat przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

16 kwietnia 2013 r. (zob. również decyzja o dopuszczalności z dnia 6 stycznia 2015 r.)

Skarżący, pozbawiony wolności w Zjednoczonym Królestwie, podnosił w skardze, że jego ekstradycja do Stanów Zjednoczonych stanowiłaby złe traktowanie, w szczególności z uwagi na fakt, iż warunki pozbawienia wolności (potencjalnie długi okres tymczasowego aresztowania i potencjalne osadzenie w zakładzie karnym o maksymalnie zaostrzonym rygorze) z dużym prawdopodobieństwem nasiliłyby jego schizofrenię paranoidalną.

Chociaż Trybunał orzekł, że **ekstradycja** skarżącego do Stanów Zjednoczonych **stanowiłaby naruszenie art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego i poniżającego traktowania), było tak jedynie ze względu na ówczesne nasilenie jego choroby psychicznej, a nie z uwagi na okres potencjalnego pozbawienia wolności w tamtym kraju.

Aswat przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

6 stycznia 2015 r. (decyzja o dopuszczalności)

W wyroku z kwietnia 2013 r. (zob. powyżej) Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że ekstradycja skarżącego ze Zjednoczonego Królestwa do Stanów Zjednoczonych stanowiłaby naruszenie art. 3 Konwencji. Po szeregu konkretnych zapewnień udzielonych przez Rząd amerykański Rządowi brytyjskiemu odnośnie do warunków pozbawienia wolności w Stanach Zjednoczonym w okresie poprzedzającym proces i po ewentualnym wydaniu wyroku w październiku 2014 r. ostatecznie dokonano ekstradycji skarżącego do Stanów Zjednoczonych. Skarżący podnosił zarzut, że gwarancje przedstawione przez Rząd amerykański nie odnosiły się do zagrożeń stwierdzonych przez Trybunał w jego wyroku z kwietnia 2013 r., a ekstradycja stanowiłaby naruszenie art. 3 Konwencji.

Trybunał orzekł, że obawy wyrażone w wyroku z kwietnia 2013 r. zostały ujęte bezpośrednio w kompleksowych zapewnieniach i informacji dodatkowej uzyskanej przez Rząd brytyjski od Rządu amerykańskiego. Z tego względu uznał skargę skarżącego za w sposób oczywisty nieuzasadnioną w świetle art. 35 Konwencji (kryteria dopuszczalności) i uznał skargę za **niedopuszczalną**.

X przeciwko Niemcom (skarga nr 54646/17)

7 listopada 2017 r. (decyzja w sprawie dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła wydalenia z Niemiec do Rosji obywatela rosyjskiego urodzonego w Dagestanie, a dorastającego w Niemczech, którego podejrzewano o zamiar udziału w atakach terrorystycznych. Skarżący podnosił w skardze między innymi zarzut, że wydalenie go do Rosji narazi go na ryzyko tortur, nadzoru, pozbawienia wolności lub wymuszonego zaginięcia.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. Podobnie jak sądy krajowe, orzekł w szczególności, że nie istnieją szczególne podstawy, by sądzić, że skarżący w razie deportowania do Moskwy byłby narażony na rzeczywiste ryzyko poddania złemu traktowaniu, wbrew art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), ponieważ nie był w żaden sposób powiązany z konfliktami w Kaukazie Północnym. Co więcej, Trybunał nie widział powodu, aby odchodzić od postanowień sądów krajowych, w których ostrożnie ustalono wagę dowodów i dokonano kompleksowej oceny sprawy skarżącego. Z tego względu orzekł, że tę część skargi skarżącego należy odrzucić jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną.

Saidani przeciwko Niemcom

4 września 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła deportacji z Niemiec do Tunezji skarżącego, będącego obywatelem tunezyjskim, z powodu uznania go za potencjalnego sprawcę czynów zabronionych stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa państwowego (tzw. „Gefährder”) w związku z działaniami na rzecz tzw. państwa islamskiego. Skarżący podnosił w skardze między

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

innymi, że w związku z zarzutami terroryzmu groziło mu ryzyko kary śmierci, która nie będzie mogła zostać ograniczona do kary dożywotniego pozbawienia wolności ani nie będzie podlegać złagodzeniu.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Orzekł w szczególności, że istniało rzeczywiste ryzyko zasądzenia wobec skarżącego w Tunezji kary śmierci. Niemniej jednak kara ta *de facto* oznacza karę dożywotniego pozbawienia wolności, ponieważ istnieje tam moratorium na wykonywanie egzekucji przestrzegane od 1991 r. Trybunał nie widział podstaw, by odchodzić od ustaleń sądu krajowego, z których wynika, że na gruncie prawa tunezyjskiego i tamtejszej praktyki istnieje możliwość dokonania rewizji kary dożywotniego pozbawienia wolności oraz istnieje jasny mechanizm przewidziany w tym celu.

A.M. przeciwko Francji (skarga nr 12148/18)

29 kwietnia 2019 r.

Sprawa dotyczyła planowanej deportacji do Algierii skarżącego będącego obywatelem algierskim po skazaniu go we Francji w 2015 r. za udział w aktach terroryzmu i wydaniu wobec niego stałego zakazu wjazdu na terytorium Francji. Skarżący podnosił w swojej skardze, że deportacja do Algierii naraziłaby go na ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania.

Trybunał orzekł, że wykonanie decyzji o deportowaniu skarżącego do Algierii **nie doprowadziłoby do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), uznając, że ogólna sytuacja w Algierii co do traktowania osób związanych z terroryzmem nie wyklucza sama w sobie deportowania skarżącego. Trybunał, zgadzając się z rozstrzygnięciami sądów francuskich, uważał, że ich ocena była właściwa i dostatecznie poparta danymi krajowymi oraz informacjami pochodzącymi z innych wiarygodnych i obiektywnych źródeł. W niniejszej sprawie Trybunał wyraził przekonanie, że nie istniały poważne i udowodnione podstawy, by przypuszczać, że w razie powrotu do Algierii skarżący byłby narażony na traktowanie z naruszeniem art. 3 Konwencji.

Sprawy, w których dane państwo dokonało ekstradycji/deportacji podejrzanych o terroryzm pomimo zalecenia przez Trybunał na podstawie Reguły 39 (środki tymczasowe) Regulaminu Trybunału, aby wstrzymać się do czasu kolejnego zawiadomienia:

Mamatkulov i Askarov przeciwko Turcji

4 lutego 2005 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła ekstradycji do Uzbekistanu w 1999 r. dwóch członków partii opozycyjnej w Uzbekistanie podejrzanych o spowodowanie wybuchu ładunku wybuchowego w tym państwie, jak również usiłowanie dokonania zamachu terrorystycznego na prezydenta Uzbekistanu. Chociaż Trybunał w dniu 18 marca 1999 r. zwrócił uwagę Rządu tureckiego zgodnie z Regułą 39 Regulaminu Trybunału (środki tymczasowe), że „rzeczą pożądaną w świetle interesów stron i właściwego prowadzenia postępowania przez Trybunałem byłoby zaniechanie ekstradycji skarżących do Uzbekistanu do czasu, gdy Trybunał będzie miał możliwość zbadania skargi podczas zbliżającego się posiedzenia w dniu 23 marca”, to w dniu 19 marca 1999 r. Rząd turecki wydał decyzję o ekstradycji skarżących i zostali oni przekazani uzbeckim władzom w dniu 27 marca 1999 r. W wyroku z dnia 28 czerwca 1999 r. Sąd Wyższej Instancji Republiki Uzbekistanu uznał skarżących winnymi zarzucanych im czynów i skazał ich odpowiednio na karę 20 i 11 lat pozbawienia wolności.

W świetle przedłożonego materiału dowodowego Trybunał nie był w stanie stwierdzić, czy w dacie wykonania ekstradycji skarżących istniały istotne podstawy, by sądzić, że groziło im rzeczywiste ryzyko traktowania w sposób niezgodny z art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). W rezultacie **nie** można było **stwierdzić naruszenia art. 3** Konwencji. Z uwagi na przedłożony materiał dowodowy Trybunał uznał ponadto, że poprzez niezastosowanie się do środków tymczasowych na podstawie

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Reguły 39 Regulaminu Trybunału Turcja **naruszyła** swoje obowiązki wynikające z **art. 34** Konwencji (wykonanie prawa do indywidualnej skargi).

Ben Khemais przeciwko Włochom

24 lutego 2009 r.

Skarżący, wobec którego wydano w Tunezji zaoczny wyrok, skazując go za przynależność do organizacji terrorystycznej na karę dziesięciu lat pozbawienia wolności, został poddany ekstradycji do Tunezji z powodu roli odegranej w działaniach islamskich ekstremistów. Chociaż w marcu 2007 r. zgodnie z Regułą 39 Regulaminu Trybunału (środki tymczasowe) Trybunał zwrócił uwagę Rządu włoskiego, że rzeczą pożądaną w interesie stron lub właściwego przebiegu postępowania przed Trybunałem byłoby wstrzymanie wykonania decyzji o deportacji skarżącego w oczekiwaniu na postanowienie co do istoty sprawy, w czerwcu 2008 r. skarżący został deportowany do Tunezji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) z uwagi na deportowanie skarżącego do Tunezji. Orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi) w związku z niezastosowaniem przez Włochy środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału.

Zobacz również: **Trabelsi przeciwko Włochom**, wyrok z dnia 13 kwietnia 2010 r.; **Toumi przeciwko Włochom**, wyrok z dnia 5 kwietnia 2011 r.; oraz **Mannai przeciwko Włochom**, wyrok z dnia 27 marca 2012 r.

Labsi przeciwko Słowacji

15 maja 2012 r.

Sprawa dotyczyła wydalenia ze Słowacji Algierczyka, którego skazano we Francji za przygotowywanie aktu terroryzmu, co nastąpiło po złożeniu rozpatrzonego negatywnie wniosku o azyl. Skarżący został wydany do Algierii w kwietniu 2010 r., mimo iż w 2008 r. Trybunał wydał postanowienie o zastosowaniu środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału, zgodnie z którym skarżący nie powinien być poddany ekstradycji do Algierii do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia jego sprawy azylowej przed trybunałem konstytucyjnym Słowacji.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), **art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i **art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi). Orzekł w szczególności, że osoby podejrzane o terroryzm były w tym czasie szczególnie narażone na ryzyko złego traktowania w Algierii oraz że wydalenie skarżącego wbrew środkowi tymczasowemu określonymu przez Trybunał uniemożliwiło mu właściwe rozpatrzenie skarg.

Trabelsi przeciwko Belgii

4 września 2014 r.

Sprawa dotyczyła ekstradycji z Belgii do Stanów Zjednoczonych obywatela tunezyjskiego, ściganego pod zarzutem czynów terrorystycznych zagrożonych karą dożywotniego pozbawienia wolności, przeprowadzonej pomimo określenia przez Trybunał środka tymczasowego na podstawie Reguły 39 Regulaminu Trybunału.

Trybunał orzekł, że ekstradycja skarżącego do Stanów Zjednoczonych wiązała się z **naruszeniem art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania). Uważał, że wyrok dożywotniego pozbawienia wolności wydany wobec skarżącego w Stanach Zjednoczonych był wyrokiem niepodlegającym skróceniu, ponieważ prawo amerykańskie nie przewidywało odpowiedniego mechanizmu rewizji tego typu kar, a zatem był on sprzeczny z postanowieniami art. 3. Trybunał orzekł również, że doszło do naruszenia art. 34 Konwencji (prawo do indywidualnej skargi): niezastosowanie się przez Państwo belgijskie do zaleconego przez Trybunał zawieszenia wykonania ekstradycji nieodwracalnie obniżyło poziom ochrony praw zabezpieczonych art. 3 Konwencji, które

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

skarżący usiłował utrzymać, wnosząc skargę do Trybunału, a także stanowiło ingerencję w jego prawo do indywidualnej skargi.

M.A. przeciwko Francji (skarga nr 9373/15)

1 lutego 2018 r.

Sprawa dotyczyła wydalenia do Algierii obywatela algierskiego skazanego we Francji za przynależność do organizacji terrorystycznej. Skarżący zarzucał w szczególności, że Rząd francuski, przekazując go władzom algierskim z naruszeniem środka tymczasowego określonego przez Trybunał, nie dopełnił swoich zobowiązań wynikających z art. 34 Konwencji (prawo do indywidualnej skargi).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3 Konwencji** (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), uznając, że w czasie wydalenia do Algierii skarżącego, o którego wyroku skazującym za czyny terrorystyczne władze wiedziały, istniało rzeczywiste i poważne ryzyko, iż zostanie on poddany traktowaniu niezgodnemu z art. 3. Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi). W tym względzie zauważył w szczególności, że francuskie władze przygotowały wydalenie skarżącego do Algierii w taki sposób, że miało ono miejsce zaledwie siedem godzin po poinformowaniu skarżącego o wydaleniu. W ten sposób władze celowo doprowadziły do sytuacji, w której skarżący miałby dużą trudność w złożeniu do Trybunału wniosku o środek tymczasowy, co obniżyło poziom ochrony na podstawie art. 3 Konwencji.

A.S. przeciwko Francji (skarga nr 46240/15)

19 kwietnia 2018 r.

Sprawa dotyczyła wydalenia z Maroka obywatela marokańskiego, który został skazany we Francji za znowę w celu popełnienia aktów terroryzmu, a wcześniej z tego samego względu został pozbawiony obywatelstwa francuskiego. Skarżący zarzucał w szczególności, że został wydalony do Maroka pomimo, iż w tym kraju groziło mu złe traktowanie. Podnosił w skardze również, że poprzez wydalenie go do Maroka z naruszeniem środka tymczasowego określonego przez Trybunał, Francja nie wywiązała się ze swoich obowiązków wynikających z art. 34 Konwencji (prawo do indywidualnej skargi).

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), zauważając w szczególności, że Maroko zastosowało ogólne środki mające na celu zapobieżenie ryzyku tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Ponadto pomimo uwolnienia i kontaktów z prawnikiem skarżący nie przedstawił dowodów, takich jak zaświadczenia lekarskie, świadczących, że warunki pozbawienia go wolności w Maroku wypełniały przesłankę dotkliwości wymaganej dla stwierdzenia naruszenia art. 3. Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 34** Konwencji (prawo do indywidualnej skargi). W tym względzie zauważył w szczególności, że decyzja o wydaleniu została doręczona skarżącemu dopiero miesiąc po jej wydaniu, po czym został on niezwłocznie zabrany na lotnisko celem wydalenia do Maroka. Skarżący nie miał zatem dostatecznie dużo czasu, aby zwrócić się do Trybunału o wstrzymanie wykonania decyzji, mimo że francuskie władze wydały ją dużo wcześniej. Ponadto wydalenie pozbawiło skuteczności ewentualne stwierdzenie istnienia naruszenia Konwencji, ponieważ skarżący został wydalony do państwa, które nie jest związane jej postanowieniami i w którym – jak twierdzi – był narażony na traktowanie w jej świetle zakazane.

Tajne operacje wydania osoby

El-Masri przeciwko „byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii”

13 grudnia 2012 r. (Wielka Izba)

Sprawa wywodziła się ze skarg niemieckiego obywatela pochodzenia libańskiego, który zarzucał, że był ofiarą tajnej operacji „wydania”, podczas której został zatrzymany, był przetrzymywany w odosobnieniu, przesłuchiwany i poddawany złemu traktowaniu

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

w hotelu w Skopje przez 23 dni, a następnie został przekazany agentom CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej USA), którzy przetransportowali go do tajnej placówki w Afganistanie, gdzie był poddawany złemu traktowaniu przez ponad cztery miesiące.

Trybunał orzekł, że wersja wydarzeń przedstawiona przez skarżącego została ustalona ponad zasadną wątpliwość i że „była Jugosłowiańska Republika Macedonii” była odpowiedzialna za tortury i złe traktowanie zarówno na jej terytorium, jak i po przekazaniu skarżącego władzom Stanów Zjednoczonych w ramach wydania pozasądowego.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 3 Konwencji** (zakaz tortur oraz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) ze względu na nieludzkie i poniżające traktowanie, któremu skarżący był poddawany w trakcie przetrzymywania w hotelu w Skopje, ze względu na spełniający przesłankę tortur sposób traktowania go na lotnisku w Skopje, jak również ze względu na przeniesienie go do placówki podlegającej Stanom Zjednoczonym, co naraziło go na ryzyko dalszego traktowania niezgodnego z art. 3. Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 3** ze względu na nieprzeprowadzenie przez „byłą Jugosłowiańską Republikę Macedonii” skutecznego śledztwa w sprawie zarzutów złego traktowania podnoszonych przez skarżącego.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) ze względu na pozbawienie wolności skarżącego w hotelu w Skopje trwające 23 dni oraz późniejsze więzienie go w Afganistanie, jak również z uwagi na nieprzeprowadzenie skutecznego śledztwa w sprawie zarzutów arbitralnego pozbawienia wolności.

Wreszcie Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego).

Al Nashiri przeciwko Polsce oraz Husayn (Abu Zubaydah) przeciwko Polsce

24 lipca 2014 r.

Dwie wymienione sprawy dotyczyły zarzutów torturowania, złego traktowania i tajnego pozbawienia wolności dwóch mężczyzn podejrzanych o akty terroryzmu. Obydwaj skarżący podnosili, że byli przetrzymywani w tzw. tajnych więzieniach CIA (ang. *black site*) w Polsce. Utrzymywali w szczególności, że Polska umyślnie i celowo umożliwiła CIA przetrzymywanie ich w tajnym więzieniu w Starych Kiejkutach odpowiednio przez sześć i dziewięć miesięcy, bez żadnej podstawy prawnej, bez kontroli sądowej tego środka i bez możliwości kontaktu z rodziną. Podnosili oni, że Polska umyślnie i celowo umożliwiła przekazanie ich z terytorium Polski pomimo rzeczywistego ryzyka dalszego złego traktowania oraz izolacji, pozwalając na przeniesienie ich do jurysdykcji, gdzie nie mieli szans na zapewnienie im rzetelnego procesu sądowego. Wreszcie zauważyli, że Polska nie przeprowadziła skutecznego śledztwa w sprawie okoliczności dotyczących złego traktowania, pozbawienia wolności oraz przekazania skarżących z terytorium Polski.

Mając na uwadze przedłożony materiał dowodowy, Trybunał uznał, iż zarzuty skarżących dotyczące przetrzymywania w Polsce są wystarczająco przekonujące. Trybunał orzekł, że Polska miała współdziałać w przygotowaniu i wykonaniu przekazania skarżących CIA, tajnym pozbawieniu wolności oraz operacjach przesłuchań prowadzonych na jej terytorium, jak również powinna była wiedzieć, że umożliwiając CIA pozbawienie skarżących wolności na jej terytorium, narażała ich na poważne ryzyko traktowania niezgodnego z Konwencją.

W obydwu przypadkach Trybunał orzekł, że Polska **nie wywiązała się** z obowiązków wynikających z art. 38 Konwencji (obowiązek zapewnienia niezbędnych ułatwień dla skutecznego przeprowadzenia śledztwa). Ponadto w obydwu przypadkach **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz tortur i nieludzkiego lub poniżającego traktowania), zarówno w jego aspekcie materialnym, jak i proceduralnym, **naruszenia art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) oraz **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) oraz **naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

rzetelnego procesu sądowego). Co się tyczy pierwszego ze skarżących Trybunał orzekł ponadto, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) i **art. 3 w związku z art. 1** (zniesienie kary śmierci) **protokołu nr 6** Konwencji.

Nasr i Ghali przeciwko Włochom

23 lutego 2016 r.

Sprawa dotyczyła „wydania osoby w trybie nadzwyczajnym” – uprowadzenia przez agentów CIA działających we współpracy z obywatelami Włoch – Egipcjanina Abu Omara oraz przekazania go do Egiptu, gdzie przez kilka miesięcy był potajemnie pozbawiony wolności. Skarżący podnosił w skardze w szczególności kwestię uprowadzenia, w którym miały udział włoskie władze, złego traktowania w trakcie przekazania i pozbawienia wolności, bezkarności osób odpowiedzialnych ze względu na tajemnicę państwową, jak również niewykonania wyroków skazujących wydanych wobec obywateli amerykańskich ze względu na odmowę przez władze włoskie wystąpienia z wnioskiem o ich ekstradycję. Skarżący i jego żona – skarżąca – podnosili w skardze również kwestię naruszenia ich prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego ze względu na fakt, iż uprowadzenie i pozbawienie wolności skarżącego skutkowało przymusową separacją trwającą ponad pięć lat.

Trybunał orzekł, że w odniesieniu do skarżącego doszło do naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz torturowania oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), **naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3, 5 i 8** Konwencji. W odniesieniu do skarżącej **doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), **naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3 i 8** Konwencji. W szczególności, mając na uwadze całość materiału dowodowego istniejącego w sprawie, Trybunał orzekł, że władze włoskie miały świadomość, że skarżący był ofiarą operacji wydania osoby w trybie nadzwyczajnym, która rozpoczęła się uprowadzeniem go na terenie Włoch, a na dalszym etapie obejmowała przekazanie go za granicę. W sprawie tej Trybunał orzekł, że uprawniona zasada „tajemnicy państwowej” została najwyraźniej zastosowana przez władze wykonawcze Włoch w celu zapewnienia, aby osoby odpowiedzialne nie musiały odpowiadać za swoje działania. Śledztwo i proces nie doprowadziły do ukarania osób odpowiedzialnych, które w związku z tym pozostały bezkarne.

Abu Zubaydah przeciwko Litwie

31 maja 2018 r.

Sprawa dotyczyła zarzutów skarżącego, że Litwa pozwoliła CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych) przetransportować go na jej terytorium w ramach tajnego programu wydawania osób w trybie nadzwyczajnym i umożliwiła poddanie go złemu traktowaniu i arbitralnemu pozbawieniu wolności w tzw. tajnym więzieniu CIA („black site”). Podnosił również, że Litwa nie przeprowadziła skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez niego zarzutów.

W sprawie tej Trybunał nie miał kontaktu ze skarżącym, ponieważ był on nadal przetrzymywany przez władze amerykańskie w placówce o bardzo zaostrzonym rygorze, dlatego też konieczne było ustalenie faktów na podstawie szeregu innych źródeł. W szczególności kluczowe informacje pochodziły ze sprawozdania amerykańskiej komisji senackiej ds. tortur stosowanych przez CIA opublikowanego w grudniu 2014 r. Przeprowadzono również dowód z opinii biegłego. Trybunał orzekł, że w sprawie skarżącego **doszło do naruszeń art. 3** Konwencji (zakaz tortur) ze względu na nieprzeprowadzenie przez Rząd skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych zarzutów oraz współudziału w działaniach CIA, które doprowadziły do złego traktowania, jak również do **naruszeń art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) oraz **art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3**. Trybunał orzekł w

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

szczególności, że na terenie Litwy w okresie od lutego 2005 r. do marca 2006 r. działało tajne więzienie CIA, że skarżący był tam przetrzymywany i że władze krajowe wiedziały, że CIA podda go traktowaniu niezgodnemu z Konwencją. Litwa umożliwiła również przekazanie go do innej placówki CIA w Afganistanie, narażając go tym samym na dalsze złe traktowanie. Trybunał orzekł zatem, że skarżący był objęty jurysdykcją Litwy, a państwo to odpowiadało za naruszenie jego praw wynikających z Konwencji. Trybunał zalecił również, by Litwa możliwie szybko zakończyła pełne śledztwo w sprawie skarżącego i w razie konieczności ukarała odpowiedzialnych urzędników. Wreszcie Trybunał orzekł, że państwo to musi złożyć kolejne oświadczenia Stanom Zjednoczonym, aby ograniczyć skutki naruszenia praw skarżącego.

Al Nashiri przeciwko Rumunii

31 maja 2018 r.

Skarżącemu w sprawie postawiono w Stanach Zjednoczonych zarzuty popełnienia czynów zagrożonych karą śmierci za udział w atakach terrorystycznych. Sprawa dotyczyła zarzutów skarżącego, że Rumunia pozwoliła CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych) przetransportować go na jej terytorium w ramach tajnego programu wydawania osób w trybie nadzwyczajnym i umożliwiła poddanie go złemu traktowaniu i arbitralnemu pozbawieniu wolności w tzw. tajnym więzieniu CIA („black site”). Podnosił również, że Rumunia nie przeprowadziła skutecznego śledztwa w sprawie podnoszonych przez niego zarzutów.

W sprawie tej Trybunał nie miał kontaktu ze skarżącym, ponieważ nadal przetrzymywany on jest przez władze amerykańskie w placówce o bardzo zaostrzonym rygorze, dlatego też konieczne było ustalenie faktów na podstawie szeregu innych źródeł. W szczególności kluczowe informacje pochodziły ze sprawozdania amerykańskiej komisji senackiej ds. tortur stosowanych przez CIA opublikowanego w grudniu 2014 r. Przeprowadzono również dowód z opinii biegłego. Trybunał orzekł, że w sprawie skarżącego doszło do **naruszeń art. 3** Konwencji (zakaz tortur) ze względu na nieprzeprowadzenie przez Rząd rumuński skutecznego śledztwa w sprawie zarzutów skarżącego oraz ze względu na współdziałanie Rządu w działaniach CIA, które doprowadziły do złego traktowania. Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), **naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 3, 5 i 8**. Wreszcie orzekł też, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie) **oraz art. 2** (prawo do życia) i **art. 3** Konwencji **w związku z art. 1** (zniesienie kary śmierci) **protokołu nr 6** do Konwencji, ponieważ Rumunia pomagała w przekazaniu skarżącego z jej terytorium pomimo rzeczywistego ryzyka, że może on być narażony na rażącą odmowę ochrony prawnej i karę śmierci. Trybunał orzekł w szczególności, że na terenie Rumunii w okresie od września 2003 r. do listopada 2005 r. działało tajne więzienie CIA, funkcjonujące pod nazwą „Detention Site Black”, że skarżący był tam przetrzymywany przez okres około 18 miesięcy i że władze krajowe wiedziały, że CIA podda go traktowaniu niezgodnemu z Konwencją. Rumunia dopuściła również do przeniesienia go do innej placówki CIA, usytuowanej albo w Afganistanie (Detention Site Brown), albo na Litwie (Detention Site Violet), narażając go tym samym na dalsze złe traktowanie. Trybunał stwierdził zatem, że skarżący podlegał jurysdykcji Rumunii, a Państwo to odpowiadało za naruszenie jego praw wynikających z Konwencji. Trybunał zalecił również, by Rumunia możliwie szybko zakończyła pełne śledztwo w sprawie skarżącego i w razie konieczności ukarała odpowiedzialnych urzędników.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

al-Hawsawi przeciwko Litwie (skarga nr 6383/17)

Skarga została zakomunikowana Rządowi litewskiemu w dniu 30 stycznia 2019 r.

Sprawa dotyczy zarzutów skarżącego, że Litwa pozwoliła CIA (Centralnej Agencji Wywiadowczej Stanów Zjednoczonych) przetransportować go na jej terytorium w ramach

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

tajnego programu wydawania osób w trybie nadzwyczajnym i umożliwiła poddanie go złemu traktowaniu i arbitralnemu pozbawieniu wolności w tzw. tajnym więzieniu CIA („black site”).

Trybunał zakomunikował Rządowi litewskiemu skargę i wystosował pytania do stron na mocy art. 1 Konwencji (obowiązek poszanowania praw człowieka), art. 2 Konwencji (prawo do życia), art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego), art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz art. 13 Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) oraz zgodnie z art. 1 protokołu nr 6 do Konwencji (zniesienie kary śmierci).

Zagadnienia związane z art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego)

Istnienie uzasadnionego podejrzenia (art. 5 ust. 1 lit. c)

Artykuł 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) nie pozwala na pozbawienie wolności osoby w celu przesłuchania jedynie w ramach prowadzenia czynności wywiadowczych (przynajmniej co do zasady musi istnieć zamiar postanowienia zarzutów).

Fox, Campbell i Hartley przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

30 sierpnia 1990 r.

Skarżący zostali zatrzymani w Irlandii Północnej przez funkcjonariusza policji wykonującego ustawowe uprawnienie (które zniesiono w późniejszym czasie), umożliwiające zatrzymanie na okres do 72 godzin każdej osoby podejrzewanej o terroryzm.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, że przedstawiony materiał dowodowy nie był wystarczający do stwierdzenia, iż istniało obiektywne „uzasadnione podejrzenie”, które usprawiedliwiłoby zatrzymanie.

Murray przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

28 października 1994 r.

Pierwszy ze skarżących został zatrzymany z uwagi na podejrzenie prowadzenia zbiórki pieniędzy na rzecz Prowizorycznej Irlandzkiej Armii Republikańskiej (IRA).

O’Hara przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

16 października 2001 r.

Skarżący, będący prominentnym działaczem partii Sinn Fein, został zatrzymany pod zarzutem udziału w zabójstwie dokonanym przez IRA.

W obydwu przypadkach Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, że zatrzymania skarżących pod zarzutem terroryzmu były częścią zaplanowanych z wyprzedzeniem operacji opierających się na dowodach lub informacjach wywiadowczych na temat działalności terrorystycznej, a przesłanka „faktycznego podejrzenia powziętego na uzasadnionych podstawach” została spełniona.

Pozbawienie wolności na czas nieokreślony

A. i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 3455/05)

19 lutego 2009 r. (Wielka Izba)

11 skarżących podnosiło w skardze kwestię pozbawienia wolności w warunkach zaostrzonego rygoru w ramach rozwiązania ustawowego, które umożliwiło pozbawienie wolności na czas nieokreślony osób niebędących obywatelami wskazanych przez Sekretarza Stanu jako podejrzewanych o terroryzm.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Trybunał orzekł, że pozbawienie wolności skarżących **nie spełniło** wysokiego progu nieludzkiego i poniżającego traktowania, w przypadku którego można by stwierdzić **naruszenie art. 3** Konwencji.

Orzekł ponadto, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) – wobec wszystkich skarżących z wyłączeniem dwóch osób, które zdecydowały się opuścić Zjednoczone Królestwo – ponieważ skarżący nie byli pozbawieni wolności w celu deportowania i ponieważ – jak ustaliła Izba Lordów – odstępstwo umożliwiające bezterminowe pozbawienie wolności osób podejrzewanych o terroryzm stanowiło nieuzasadnioną dyskryminację osób niebędących obywatelami względem obywateli państwa.

Trybunał orzekł również, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji (prawo do ustalenia legalności pozbawienia wolności przez sąd) w odniesieniu do czterech skarżących, ponieważ nie mieli oni możliwości skutecznego zakwestionowania postawionych im zarzutów, jak również do **naruszenia art. 5 ust. 5** w odniesieniu do wszystkich skarżących za wyjątkiem dwóch osób, które zdecydowały się opuścić Zjednoczone Królestwo, ze względu na brak możliwości ubiegania się o należne mu odszkodowanie za powyższe naruszenia.

Prawo do niezwłocznego postawienia przed sędzią lub innym urzędnikiem uprawnionym przez ustawę do wykonywania władzy sądowej

Osoba zatrzymana ma być „niezwłocznie” doprowadzona przed sąd lub inny urząd, a czas liczony jest od chwili zatrzymania.

Brogan i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

29 listopada 1988 r.

Czterech skarżących, podejrzewanych o terroryzm, zostało zatrzymanych przez policję w Irlandii Północnej, a po przesłuchaniach trwających od czterech dni i sześciu godzin do sześciu dni i szesnastu i pół godziny zostali oni zwolnieni bez postawienia im zarzutów lub doprowadzenia przed sąd.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 5 ust. 3** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, że nie został spełniony wymóg „niezwłoczności”, który nie może przekładać się na opóźnienie w wymiarze czterech dni i sześciu godzin lub dłuższe.

Brannigan i McBride przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

26 maja 1993 r.

W tej sprawie dwóch skarżących, podejrzewanych o przynależność do IRA, zostało zatrzymanych przez policję w Irlandii Północnej i przebywało w policyjnej izbie zatrzymań odpowiednio przez sześć dni, czternaście godzin i trzydzieści minut oraz cztery dni, sześć godzin i dwadzieścia pięć minut. Obydwaj podnosili w skardze w szczególności kwestię braku niezwłocznego postawienia przed sędzią.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 3** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego). Pozbawienie skarżących wolności przez okres dłuższy niż w sprawie *Brogan i Inni* (zob. powyższe) nie doprowadziło do stwierdzenia naruszenia Konwencji, ponieważ Zjednoczone Królestwo skorzystało w sposób ważny z możliwości uchylecia stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego przewidzianej art. 15 Konwencji (zob. powyżej, str. 1).

Prawo do bycia sądzonym w rozsądnym terminie (art. 5 ust. 3)

Chraidi przeciwko Niemcom

26 października 2006 r.

W 1990 r. wobec skarżącego (bezpieństwowca zamieszkującego w Libanie) wydano nakaz zatrzymania w związku z zarzutem przygotowania przy udziale innych osób ataku bombowego podczas dyskoteki w Berlinie w 1986 r. w celu dokonania zabójstwa członków amerykańskich sił zbrojnych. W trakcie ataku zginęły trzy osoby, a 104 zostały

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

ciężko ranne. W 1996 r. skarżący został wydany z Libanu do Niemiec i pozbawiony wolności. W listopadzie 2001 r. skazano go za podżeganie i pomocnictwo w zabójstwie, usiłowaniu zabójstwa oraz spowodowaniu wybuchu. Skarżący podnosił w skardze w szczególności kwestię nadmiernie długiego okresu tymczasowego aresztowania, które trwało około pięć i pół roku.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 3** Konwencji (prawo do bycia osądzonym w rozsądnym terminie), uznając, że w wyjątkowych okolicznościach, jakie wystąpiły w niniejszej sprawie, taką długość pozbawienia wolności skarżącego można uznać za uzasadnioną. Trybunał zauważył w szczególności, że sprawa wiązała się ze szczególnie złożonym śledztwem oraz procesem w przedmiocie czynów zakrojonych na szeroką skalę, które zostały popełnione w kontekście terroryzmu międzynarodowego. Zauważył również, że państwa zwalczające terroryzm mogą mieć do czynienia z nadzwyczajnymi trudnościami. Z tego względu Trybunał przyjął uzasadnienie przedstawione przez sądy niemieckie w odniesieniu do aresztu wydobywczego skarżącego i uznał, że nie można stwierdzić, by właściwe organy sądowe nie wykazały się w tej sprawie brakiem szczególnej staranności w prowadzeniu sprawy.

Berasategi przeciwko Francji, Esparza Luri przeciwko Francji, Guimon Ep. Esparza przeciwko Francji, Sagarzazu przeciwko Francji i Soria Valderrama przeciwko Francji

26 stycznia 2012 r.

Pięć wymienionych spraw dotyczyło długości okresu tymczasowego aresztowania osób oskarżanych o przynależność do organizacji terrorystycznej ETA, które było kilkakrotnie przedłużane.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 3** Konwencji (prawo do bycia sądzonym w rozsądnym terminie). Zauważając w szczególności, że na pierwszy rzut oka tymczasowe aresztowanie trwające od czterech lat i ośmiu miesięcy do pięciu lat i dziesięciu miesięcy sprawia wrażenie nieuzasadnionego i musiały istnieć szczególnie ważne przyczyny takiego stanu rzeczy, uznał – na podstawie dostępnej wiedzy – że władze sądowe nie działały w sposób niezwłoczny, jak przewiduje to wymóg.

Prawo wszczęcia postępowania w celu zakwestionowania legalności pozbawienia wolności (art. 5 ust. 4)

Sher i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (zob. poniżej, „Terrorystyci (podejrzani o terroryzm)”, „Zagadnienia związane z art. 8 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego)”)

20 października 2015 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania i pozbawienia wolności w ramach operacji antyterrorystycznej trzech skarżących będących obywatelami pakistańskimi. Skarżących pozbawiono wolności na okres 13 dni, po którym zostali zwolnieni i nie postawiono im żadnych zarzutów. W tym okresie dwukrotnie stawali przed sądem, który uwzględnił wnioski o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Następnie zostali oni zabrani do ośrodka detencyjnego i dobrowolnie wrócili do Pakistanu. Podnosili w skardze w szczególności kwestię posiedzeń w sprawie wniosków o przedłużenie tymczasowego aresztowania, ponieważ nie mieli dostępu do pewnych dowodów przemawiających za dalszym tymczasowym aresztowaniem, a jedno z posiedzeń było częściowo niejawne.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji. Zauważył w szczególności, że władze brytyjskie podejrzewały nieuchronny atak terrorystyczny i wszczęły niezwykle złożone śledztwo służące jego uniemożliwieniu. Przypominając, że terroryzm należy do kategorii szczególnej, orzekł, że nie można powoływać się na art. 5 ust. 4 w celu uniemożliwienia przeprowadzenia posiedzenia niejawnego lub tworzenia nieproporcjonalnych trudności w sposobie podejmowania przez organy policji skutecznych działań na rzecz zwalczania terroryzmu. W sprawie skarżącego groźba nieuchronnego ataku terrorystycznego i względy bezpieczeństwa państwowego uzasadniały ograniczenie przysługującego skarżącym prawa do postępowania kontradyktoryjnego w przedmiocie wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania. Co więcej, istniały wystarczające

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

gwarancje zapobiegające arbitralności postępowania w przedmiocie wniosku o przedłużenie tymczasowego aresztowania w postaci ram prawnych określających w sposób jasny i szczegółowy zasady proceduralne.

Prawo do niezwłocznego ustalenia przez sąd legalności pozbawienia wolności (art. 5 ust. 4)

M.S. przeciwko Belgii (skarga nr 50012/08)

31 stycznia 2012 r.

Sprawa dotyczyła przedłużenia okresu pozbawienia wolności w oczekiwaniu na wydalenie z terytorium Belgii obywatela irackiego, którego podejrzewano w szczególności o powiązania z organizacją terrorystyczną Al-Kaidą, po odbyciu przez niego wyroku. Powołując się na art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), skarżący podnosił w swojej skardze kwestię odesłania go do Iraku. Zarzucał również, że pierwszy okres pozbawienia wolności, gdy od października 2007 r. do marca 2009 r. przebywał w zamkniętym ośrodku tranzytowym, a także drugi okres pozbawienia wolności, gdy od kwietnia 2010 r. do czasu powrotu do Iraku w październiku 2010 r. przebywał w zamkniętym ośrodku tranzytowym, były arbitralne, a postanowienia co do legalności pozbawienia wolności nie zostały wydane niezwłocznie.

Co się tyczy pierwszego okresu pozbawienia wolności, Trybunał uznał, że skarżący nie skorzystał z prawa do niezwłocznego ustalenia przez sąd legalności pozbawienia wolności i że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 4** Konwencji. Trybunał orzekł ponadto, że **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) w odniesieniu do pierwszego okresu pozbawienia wolności, kiedy to od dnia 29 maja 2008 r. do 4 marca 2009 r. skarżący przebywał w zamkniętym ośrodku tranzytowym, umieszczenia w zamkniętym ośrodku tranzytowym w dniu 2 kwietnia 2010 r. oraz środków przedłużających okres pozbawienia wolności po dniu 24 sierpnia 2010 r.

W przedmiocie zarzutów wnoszonych przez skarżącego na podstawie art. 3 Trybunał powtórzył, że art. 3 przewiduje bezwzględny zakaz torturowania oraz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania, niezależnie od zachowania ofiary i nawet w najtrudniejszych okolicznościach, takich jak zwalczanie terroryzmu. W okolicznościach tej sprawy Trybunał uznał że doszło do **naruszenia art. 3** Konwencji ze względu na odesłanie skarżącego do Iraku.

Zagadnienia związane z art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego)

Heaney i McGuinness przeciwko Irlandii

21 grudnia 2000 r.

Dwóch skarżących zatrzymano ze względu na podejrzenie popełnienia poważnych przestępstw związanych z terroryzmem. Funkcjonariusze policji pouczyli skarżących o prawie do zachowania milczenia, a następnie do skarżących zwrócono się na podstawie art. 52 ustawy o przestępstwach przeciwko państwu z 1939 r. o udzielenie szczegółowych informacji, gdy dokonano przedmiotowych przestępstw. Skarżący podnosili w skardze, że art. 52 ustawy z 1939 r. naruszał ich prawo do zachowania milczenia i nieskładania zeznań obciążających ich samych oraz powodował odwrócenie domniemania niewinności.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) i **art. 6 ust. 2** Konwencji (domniemanie niewinności). Uznał, że względy bezpieczeństwa i porządku publicznego, na które powoływał się Rząd irlandzki, nie mogą usprawiedliwiać przepisu, który godzi w istotę prawa do zachowania milczenia i nieskładania przez skarżących wyjaśnień lub zeznań samoobciążających, gwarantowanego art. 6 ust. 1 Konwencji. Ponadto z uwagi na ścisłe powiązanie z domniemaniem niewinności gwarantowanym w art. 6 ust. 2, doszło do naruszenia również i tego postanowienia.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Salduz przeciwko Turcji

27 listopada 2008 r. (Wielka Izba)

Skarżący, który w czasie istotnym dla sprawy był osobą niepełnoletnią, został zatrzymany w związku z podejrzeniem uczestnictwa w nielegalnej demonstracji poparcia dla pozbawionego wolności lidera PKK i oskarżony o powieszenie na moście nielegalnego transparentu. W następstwie został skazany za podżeganie i pomocnictwo PKK. Sprawa dotyczyła ograniczenia skarżącemu prawa dostępu do adwokata podczas przebywania w policyjnej izbie zatrzymań w związku z przestępstwem wchodzącym w zakres właściwości sądów zajmujących się sprawami bezpieczeństwa państwa, niezależnie od kwestii wieku.

Trybunał orzekł w szczególności, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 3 lit. c** Konwencji (prawo do obrońcy z wyboru) **w powiązaniu z art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego) ze względu na brak dostępu skarżącego do pomocy prawnej w okresie pobytu w policyjnej izbie zatrzymań.

El Haski przeciwko Belgii

25 września 2012 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania i skazania grupy obywateli marokańskich za udział w działaniach ugrupowania terrorystycznego. Skarżący podnosił w szczególności, że jego prawo do rzetelnego procesu sądowego zostało naruszone z powodu wykorzystania przeciwko niemu wyjaśnień, które miały być uzyskane w Maroku w drodze traktowania niezgodnego z art. 3 Konwencji (zakaz torturowania i iniełudzkiego lub poniżającego traktowania).

Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 6** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). W przeciwieństwie do sądów belgijskich Trybunał orzekł, że ze względu na kontekst złożenia wyjaśnień, aby sąd karny mógł wykluczyć je z materiału dowodowego, wystarczy, by skarżący wykazał, że istniało „rzeczywiste ryzyko” uzyskania wyjaśnień w wyniku traktowania niezgodnego z art. 3. Artykuł 6 Konwencji nie wymagał zatem od sądów krajowych odmowy dopuszczenia dowodów z wyjaśnień bez upewnienia się, czy zostały uzyskane takimi metodami. Tym niemniej, odrzucając wniosek skarżącego o wyłączenie wyjaśnień z materiału dowodowego, sąd apelacyjny zauważył jedynie, że skarżący nie przedstawił „konkretnych dowodów” umożliwiających powzięcie „zasadnych wątpliwości” co do dowodów.

Abdulla Ali przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

30 czerwca 2015 r.

Sprawa wywodziła się ze skargi, w której skarżący podnosił, że postępowanie karne prowadzone przeciwko niemu w związku ze znową w celu popełnienia aktu terroryzmu polegającego na spowodowaniu wybuchu na statku powietrznym z wykorzystaniem płynnych bomb nie było rzetelnym procesem sądowym ze względu na obszerny negatywny przekaz medialny. Po pierwszym procesie w jego sprawie, który zakończył się skazaniem go za znowę w celu dokonania zabójstwa, sprawa była szeroko komentowana w mediach, a w materiałach przedstawiano informacje, które nigdy nie zostały przedstawione ławie przysięgłych. Następnie doszło do ponownego procesu ze względu na postawienie bardziej szczegółowego zarzutu zabójstwa w drodze detonacji materiałów wybuchowych na statku powietrznym w trakcie lotu (w której to kwestii ława przysięgłych nie była w stanie wydać werdyktu w toku pierwszego postępowania), a skarżący podnosił, że nie było możliwości przeprowadzenia rzetelnego ponownego procesu ze względu na oddziaływanie negatywnych przekazów medialnych. Sędzia prowadzący powtórny proces odrzucił ten argument, a skarżący został skazany. Wydano wyrok pozbawienia wolności na okres nie krótszy niż 40 lat.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego), uznając, iż nie wykazano, że negatywny przekaz medialny wpłynął na ławę przysięgłych w stopniu, który zaważyłby na rozstrzygnięciu postępowania i uczynił proces skarżącego nierzetelnym. Trybunał zauważył w szczególności, że obowiązujące w Zjednoczonym Królestwie ramy prawne zapewniające

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

rzetelny proces sądowy w sytuacji negatywnego przekazu medialnego zawierały stosowne wytyczne dla sędziego prowadzącego powtórny proces. Orzekł również, że kroki podjęte przez sędziego były wystarczające. Zatem przed rozpoczęciem ponownego procesu wziął on pod uwagę, czy minęło dostatecznie dużo czasu, by szkodliwe doniesienia rozmyły się w czasie i uznał, że konieczne jest uważne poinstruowanie ławy przysięgłych co do znaczenia bezstronności oraz podejmowania decyzji wyłącznie na podstawie materiału dowodowego przedstawionego w sądzie. Następnie systematycznie wydawał jasne instrukcje, co do których skarżący się wyrażał sprzeciwu. Fakt, że w powtórny procesie ława przysięgłych wydawała różne werdykty w odniesieniu do poszczególnych oskarżonych przemawia na korzyść wniosku sędziego, że można było powierzyć ławie przysięgłych krytyczną analizę i że postępowała ona zgodnie z instrukcjami o rzetelnym rozstrzygnięciu sprawy na podstawie dowodów przedłożonych przed sądem.

Ibrahim i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

13 września 2016 r. (Wielka Izba)

W dniu 21 lipca 2005 r. w londyńskiej komunikacji miejskiej zdetonowano cztery ładunki wybuchowe, które nie wybuchły. Sprawcy uciekli z miejsca zdarzenia, a policyjne śledztwo rozpoczęło się natychmiast. Pierwszych trzech skarżących zatrzymano w związku z podejrzeniem zdetonowania trzech ładunków wybuchowych. Czwarty skarżący został początkowo przesłuchany jako świadek w związku z atakami, ale na dalszym etapie okazało się, że pomagał jednemu z zamachowców po nieudanym ataku i po złożeniu pisemnego oświadczenia również został zatrzymany. Wszyscy czterej skarżący zostali później skazani za popełnienie przestępstw. Sprawa ta dotyczyła również tymczasowego opóźnienia w zapewnieniu skarżącym dostępu do adwokata – w przypadku trzech pierwszych skarżących – po zatrzymaniu, a w przypadku czwartego skarżącego – po tym, gdy policja zaczęła podejrzewać, iż był zaangażowany w popełnienie przestępstwa, lecz przed zatrzymaniem; jak również dopuszczenia podczas następujących później procesów dowodów z zeznań i wyjaśnień złożonych bez obecności adwokata.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. c** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do pomocy prawnej) w odniesieniu do trzech pierwszych skarżących, natomiast doszło do **naruszenia powołanych postanowień** w odniesieniu do czwartego ze skarżących. W odniesieniu do pierwszych trzech skarżących Trybunał dał wiarę twierdzeniu, że w czasie wstępnego przesłuchania przez policję istniała pilna konieczność zapobieżenia poważnym negatywnym konsekwencjom dla życia i nietykalności cielesnej członków społeczeństwa, a mianowicie zapobieżenia kolejnym samobójczym atakom. Istniały zatem istotne powody, by tymczasowo ograniczyć prawo do porady prawnej. Trybunał dał również wiarę, iż całość postępowań prowadzonych przeciwko każdemu z trzech skarżących była rzetelna. Odmienne było stanowisko w sprawie czwartego skarżącego, który zarzucał opóźnienie w dostępie do adwokata. Początkowo został on przesłuchany w charakterze świadka, a zatem nie korzystał z pomocy prawnej. W toku przesłuchania wyszło jednak na jaw, że pomagał czwartemu z zamachowców po nieudanym ataku. Na tym etapie zgodnie z obowiązującym kodeksem postępowania powinien być zostać pouczony i otrzymać propozycję skorzystania z porady prawnej. Nie podjęto takich działań. Po tym gdy skarżący złożył zeznania na piśmie jako świadek, został zatrzymany, postawiono mu zarzuty, a następnie został skazany za pomoc czwartemu z zamachowców oraz za nieujawnienie informacji po atakach. W jego przypadku Trybunał nie dał wiary, iż istniały istotne powody, dla których należało ograniczyć prawo dostępu do porady prawnej oraz które uzasadniałyby niepoinformowanie skarżącego o prawie do zachowania milczenia. Istotne było to, że w prawie krajowym nie istniała żadna podstawa prawna, na mocy której policja mogłaby podjąć decyzję, by nie pouczyć skarżącego w chwili, gdy zaczął składać zeznania obciążające go. W rezultacie został wprowadzony w błąd co do przysługujących mu praw proceduralnych. Co więcej, decyzja policji nie mogła zostać

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

poddana kontroli, ponieważ nie została utrwalona i nie przedstawiono przed sądem żadnych dowodów na okoliczność podstaw tej decyzji. Ponieważ nie istniały żadne istotne powody [ograniczenia prawa], to do rządu brytyjskiego należało wykazanie, że postępowanie było mimo wszystko rzetelne. W ocenie Trybunału Rząd nie był w stanie tego wykazać, w związku z czym Trybunał uznał, że ogólna rzetelność procesu czwartego skarżącego została naruszona poprzez decyzję o odstąpieniu od pouczenia oraz ograniczeniu dostępu do porady prawnej.

Ramda przeciwko Francji

19 grudnia 2017 r.

Skarżący, będący obywatelem algierskim, został wydalony ze Zjednoczonego Królestwa do Francji pod zarzutami związanymi z szeregiem ataków terrorystycznych przeprowadzonych w 1995 r. we Francji. Zarzucał rzekomy błąd w uzasadnieniu wyroku wydanego przez specjalny skład sędziowski Apelacyjnego Sądu Przysięgłych. Zarzucał również naruszenie zasady *ne bis in idem* ze względu na skazanie go w postępowaniu karnym pomimo uprzedniego wydania wyroku kończącego sprawę przez zwykłe sądy karne.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). Uznał w szczególności, że skarżący w niniejszej sprawie skorzystał z dostatecznych gwarancji umożliwiających mu zrozumienie skazania przez specjalny skład Apelacyjnego Sądu Przysięgłych, biorąc pod uwagę łączne rozważenie trzech uzasadnionych postanowień o pozbawieniu wolności, debaty w trakcie rozpraw skarżącego, jak również wiele szczegółowych pytań skierowanych do Sądu Przysięgłych, dlatego też skarżący nie mógł twierdzić, że nie zna przyczyn skazania. Trybunał orzekł również, że **nie doszło do naruszenia art. 4 protokołu nr 7** Konwencji (zakaz ponownego sądzenia lub karania), uznając, że skarżący nie był ścigany ani nie został skazany w ramach postępowania karnego w związku z faktami, które były co do istoty takie same jak te, w związku z którymi został prawomocnie skazany w ramach wcześniejszego postępowania uproszczonego. Trybunał przypomniał w szczególności, że Układające się Strony mogą w sposób uprawniony działać stanowczo wobec osób zaangażowanych w akty terroryzmu, na który w żaden sposób nie można przyzwalać, jak również że przestępstwo współudziału w zabójstwie i usiłowaniu zabójstwa, za które skazano skarżącego stanowią poważne naruszenia praw podstawowych przewidzianych art. 2 Konwencji (prawo do życia), w związku z którymi Państwa mają obowiązek ścigać i karać sprawców, z zastrzeżeniem zapewnienia gwarancji proceduralnych zainteresowanych osób, co miało miejsce w przypadku skarżącego.

Gulamhussein i Tariq przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

3 kwietnia 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła cofnięcia poświadczeń bezpieczeństwa skarżących ze względu na powiązania z terroryzmem, co doprowadziło do odwołania ich z zajmowanych stanowisk urzędników służby cywilnej. Pierwszy ze skarżących podnosił w skardze kwestię procedury postępowania przed Komisją Odwoławczą ds. Kontroli Bezpieczeństwa, podczas gdy drugi ze skarżących zarzucał, że procedura postępowania przed Sądem Pracy wiązała się z naruszeniem jego prawa do postępowania kontradyktoryjnego, zasady równości stron i prawa do zapoznania się z uzasadnieniem decyzji. Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** jako w sposób oczywisty nieuzasadnione. Uznał w szczególności, że chociaż pewne postępowania były przeprowadzone na posiedzeniu „niejawnym” ze względu na odniesienia do informacji zastrzeżonych, skarżącym zapewniono odpowiednie gwarancje w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego, w tym dostęp do adwokatów posiadających szczególne uprawnienia, którzy mogli w takim posiedzeniu uczestniczyć.

Otegi Mondragon i Inni przeciwko Hiszpanii

6 listopada 2018 r.

Sprawa wywodziła się z wniesionej przez skarżących skargi co do stronniczości składu

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

sędziowskiego w sądzie pierwszej instancji, który skazał ich za przynależność do organizacji ETA.

Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego). Uznał w szczególności, że pierwszy ze skarżących wygrał apelację w sprawie wyroku skazującego w związku z innymi zarzutami dotyczącymi ETA, ponieważ przewodniczący składu sędziowskiego wykazał się brakiem bezstronności, który wpłynął na cały skład, co skutkowało koniecznością ponownego przeprowadzenia procesu. Rok później ten sam skład sędziowski, włącznie z sędzią będącym przewodniczącym poprzedniego składu, wydał w związku z innymi zarzutami wyroki skazujące wobec wszystkich pięciu skarżących w drugiej turze postępowań. Skarżący miał obiektywnie uzasadnione obawy, że sędziowie orzekający w sprawie nie są bezstronni.

Murtazalivewa przeciwko Rosji

18 grudnia 2018 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła skargi wniesionej przez skarżącą będącą obywatelką rosyjską pochodzenia czeczeńskiego, która dotyczyła ogólnego braku rzetelności postępowania prowadzonego przeciwko niej w związku z przygotowaniem ataku terrorystycznego. Skarżąca zarzucała w szczególności, że postępowanie prowadzone przeciwko niej nie było rzetelne, jako że nie miała ona możliwości obejrzenia lub skutecznego przeanalizowania nagrań wideo z monitoringu przedstawionych w trakcie procesu, ponieważ nie widziała ekranu w sali sądowej. Nie pozwolono jej również w sądzie na zadanie pytań funkcjonariuszowi policji, którego działania w jej ocenie mogłyby być uznawane za podżeganie przez policję, a ponadto nie miała możliwości wezwania i przesłuchania dwóch świadków, którzy mogliby wyjaśnić jej twierdzenia dotyczące podłożenia materiałów wybuchowych w jej torbie.

Wielka Izba orzekła, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. b** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego/przygotowania obrony) w odniesieniu do rzekomego braku możliwości obejrzenia przez skarżącą nagrania podczas procesu. Uznał w szczególności, że nie jest jasne, czy skarżąca nie mogła widzieć nagrania, ale w żadnym razie nie wpływało to na rzetelność procesu sądowego: jej celem było sprawdzenie zgodności transkrypcji z nagraniem, co było możliwe na podstawie wysłuchania dźwięku nagrania. Wielka Izba orzekła również, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. d** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego / przesłuchania świadków) w odniesieniu do odmowy przez sądy krajowe wezwania w trakcie procesu dwóch świadków. Po dokonaniu przeglądu orzecznictwa dotyczącego wzywania i przesłuchiwanie świadków obrony Trybunał orzekł w szczególności, że obrońca nie wyjaśnił, dlaczego zeznania tych dwóch świadków miałyby działać na korzyść skarżącej, sądy krajowe dostatecznie uzasadniły swoje decyzje, a nieprzesłuchanie tych świadków przed sądem nie podważyło ogólnej rzetelności postępowania sądowego. Wreszcie Wielka Izba uznała, że zarzut na podstawie **art. 6 ust. 1 i 3 lit. d** Konwencji dotyczący niewezwania przez sąd świadka będącego funkcjonariuszem policji w celu złożenia przez niego zeznań w trakcie procesu był **niedopuszczalny** jako w sposób oczywisty nieuzasadniony, uznając, że skarżąca skutecznie zrzekła się prawa do przesłuchania go.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

Sassi przeciwko Francji i Benchellali przeciwko Francji (skarga nr 10917/15 i 10941/15)

Skargi zostały zakomunikowane Rządowi francuskiemu w dniu 4 kwietnia 2018 r.

Skarżący będący byłymi więźniami Guantánamo Bay podnoszą w swojej skardze zarzuty szeregu naruszeń prawa do rzetelnego procesu sądowego oraz prawa do obrony.

Trybunał zawiadomił Rząd francuski o skargach i skierował do stron pytania na podstawie art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu).

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Zagadnienia związane z art. 7 Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej)

Del Río Prada przeciwko Hiszpanii

21 października 2013 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła opóźnienia ostatecznego zwolnienia osoby skazanej za przestępstwa o charakterze terrorystycznym na podstawie nowego podejścia, znanego jako „doktryna Parota”, przyjętego przez hiszpański Sąd Najwyższy już po wydaniu wyroku skazującego wobec skarżącej. Skarżąca zarzucała, że dokonane przez Sąd Najwyższy odstępstwo od orzecznictwa dotyczącego ograniczenia wymiaru kary zostało zastosowane wobec niej z mocą wsteczną już po wydaniu wyroku, co spowodowało wydłużenie okresu pozbawienia wolności o nieomal dziewięć lat. Zarzucała dodatkowo, że była pozbawiona wolności z naruszeniem wymogów „legalności” i „trybu ustalonego przez prawo”.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 7** Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej). Stwierdził w szczególności, że skarżąca nie mogła przewidzieć ani tego, że hiszpański Sąd Najwyższy w lutym 2006 r. odejdzie od swojego wcześniejszego orzecznictwa, ani że ta zmiana podejścia zostanie zastosowana w jej sprawie i będzie skutkować przesunięciem daty zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności o nieomal dziewięć lat – z 2 lipca 2008 r. do 27 czerwca 2017 r. Skarżąca odbywała zatem karę pozbawienia wolności przez okres dłuższy niż wynikałoby to z hiszpańskiego porządku prawnego obowiązującego w momencie wydania wyroku skazującego. W związku z powyższym to na władzach hiszpańskich ciążył obowiązek zapewnienia, aby odzyskała ona wolność w możliwie szybkim terminie. Trybunał uznał, że począwszy od dnia 3 lipca 2008 r. **doszło do naruszenia art. 5 ust. 1** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego). Wreszcie uznał na podstawie **art. 46** Konwencji (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków), że Hiszpania powinna była zapewnić, aby skarżąca odzyskała wolność w możliwie szybkim terminie.

Arrozpide Sarasola i Inni przeciwko Hiszpanii

23 października 2018 r.

Sprawa dotyczyła ustalenia maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności, jaką mieli odbyć członkowie organizacji terrorystycznej ETA, a także kwestii zaliczenia na poczet tej kary okresu kary odbytej we Francji. Skarżący podnosili w skardze w szczególności kwestie retrospektywnego, ich zdaniem, zastosowania nowego orzecznictwa Sądu Najwyższego i nowej ustawy, która weszła w życie po wydaniu wyroku skazującego, co – jak zauważali – spowodowało wydłużenie rzeczywistego okresu pozbawienia wolności.

Trybunał zauważył w szczególności, że orzeczenia hiszpańskiego Sądu Najwyższego nie spowodowały zmiany maksymalnego wymiaru kary pozbawienia wolności, który zawsze wynosił trzydzieści lat. Rozbieżności między poszczególnymi zainteresowanymi sądami co do możliwości zastosowania kary łącznej występowały zaledwie przez około dziesięć miesięcy, a po tym okresie Sąd Najwyższy wydał wyrok, który rozstrzygnął tę kwestię negatywnie. Rozwiązanie przyjęte w sprawach skarżących było wynikiem zastosowania wyroku pełnego składu Sądu Najwyższego. **Nie doszło zatem do naruszenia art. 7** Konwencji (zakaz karania bez podstawy prawnej).

Zagadnienia związane z art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego)

Pozbawienie obywatelstwa

K2 przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (skarga nr 42387/13)

7 lutego 2017 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący w tej sprawie był podejrzewany o udział w działaniach związanych z terroryzmem na terytorium Somalii. W 2010 r. Sekretarz Stanu brytyjskiego

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Home Office) pozbawił go brytyjskiego obywatelstwa i zakazał ponownego wjazdu do kraju. Skarżący podnosił, że decyzje te naruszyły jego prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz były dyskryminujące. Podnosił również, że przebywając za granicą nie mógł przedstawić odpowiednio swojej argumentacji ze względu na obawy, że jego korespondencja zostanie przechwycona przez sudańskie organy antyterrorystyczne, które wyrządzą mu krzywdę.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną. Co się tyczy pierwszego zagadnienia, chociaż arbitralna odmowa lub odebranie obywatelstwa może w pewnych okolicznościach powodować problem na gruncie art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) ze względu na wpływ na życie prywatne danej osoby, Trybunał nie stwierdził, aby można było mówić w tej sprawie o takiej sytuacji. Brytyjskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych działało sprawnie i starannie oraz zgodnie z ustawą. Trybunał zauważył również, że skarżący miał ustawowe prawo do wniesienia odwołania oraz do skorzystania z kontroli sądowej, jednak sądy brytyjskie oddaliły jego roszczenia po ich kompleksowym i dokładnym zbadaniu. Wreszcie, chociaż część akt sprawy przeciwko skarżącemu była utajniona ze względów bezpieczeństwa, jego adwokat posiadający szczególne uprawnienia miał dostęp do tych informacji, a skarżący miał szeroką wiedzę na temat charakteru sprawy. Co się tyczy drugiego zagadnienia, Trybunał uznał, że nie można dokonywać wykładni art. 8, która zakładałaby nakładanie na państwa obowiązku ułatwiania powrotu każdej osobie pozbawionej obywatelstwa w celu umożliwienia jej wniesienia odwołania od takiej decyzji. Sąd brytyjski odrzucił zarzuty skarżącego o braku możliwości prowadzenia sprawy zza granicy, a Trybunał nie uznał się za organ właściwy do zakwestionowania tego ustalenia. Co więcej, brytyjski sąd przyjął ostrożne podejście do tej sprawy z uwagi na brak instrukcji ze strony skarżącego, jednak mimo to uzyskał jednoznaczne dowody, że skarżący był zaangażowany w działalność terrorystyczną. W każdym razie to skarżący zdecydował się pierwotnie na opuszczenie kraju. Wreszcie Trybunał zauważył, że skarżący wskutek utraty obywatelstwa brytyjskiego nie został bezpaństwowcem (ponieważ posiada obywatelstwo sudańskie), a interwencja w jego życie prywatne i rodzinne spowodowana pozbawieniem obywatelstwa jest ograniczona. W tych okolicznościach pozbawienie obywatelstwa było zgodne z prawem w świetle art. 8 Konwencji.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[Ghoumid przeciwko Francji \(skarga nr 52273/16\). Charouali przeciwko Francji \(skarga nr 52285/16\). Turk przeciwko Francji \(skarga nr 52290/16\). Aberbri przeciwko Francji \(skarga nr 52294/16\) oraz Ait El Haj przeciwko Francji \(skarga nr 52302/16\)](#)

Skargi zostały zakomunikowane Rządowi francuskiemu w dniu 23 maja 2017 r.

Sprawy te dotyczyły decyzji o odebraniu w kwietniu 2015 r. obywatelstwa pięciu skarżącym w następstwie wydania wobec nich w 2007 r. wyroku skazującego za udział w zмовie w celu przygotowania aktu terroryzmu. Skarżący twierdzili w szczególności, że decyzja o odebraniu im obywatelstwa naruszyła ich prawo do tożsamości. Podnoszą również, że środek ten jest „ukrytą karą” mającą na celu ukaranie ich za czyny, za które zostali skazani w 2007 r.

Trybunał zakomunikował skargę Rządowi francuskiemu i wystosował pytania do stron na mocy art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) oraz art. 4 protokołu nr 7 do Konwencji (zakaz ponownego sądzenia lub karania).

Zwrot ciał terrorystów celem pochówku

[Sabanchiyeva i Inni przeciwko Rosji](#)

6 czerwca 2013 r.

Sprawa dotyczyła odmowy przez rosyjskie władze wydania ciał powstańców czecheńskich ich rodzinom. Skarżący podnosili w skardze w szczególności kwestię odmowy wydania im

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

przez władze ciał ich krewnych na podstawie przepisów o zwalczaniu terroryzmu.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 8** Konwencji. Orzekł, że automatyczna odmowa wydania ciał rodzinom nie pozwala osiągnąć rzetelnej równowagi między uprawnionym celem zapobiegania rozruchom, do których mogłyby dość podczas pochówków, z jednej strony, jak również celem ochrony uczuć krewnych ofiar terroryzmu a prawem skarżących do pożegnania bliskich podczas pogrzebu lub w miejscu pochówku z drugiej strony. Trybunał dostrzegł wyzwania związane z terroryzmem, z którymi mierzy się państwo, ale uznał, że automatyczna odmowa wydania ciał stoi w sprzeczności z obowiązkiem uwzględnienia przez władze indywidualnych okoliczności każdego zmarłego oraz członków jego rodziny. Ze względu na brak zindywidualizowanego podejścia środek ten sprawiał wrażenie powodującego przeniesienie winy za działalność terrorystyczną ze zmarłych na skarżących.

Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 3** Konwencji (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do warunków przechowywania ciał krewnych skarżących dla celów ustalenia tożsamości oraz że **nie doszło do naruszenia art. 38 ust. 1 lit. a** Konwencji (obowiązek zapewnienia ułatwień niezbędnych dla rozpatrzenia sprawy).

Zobacz również: [Abdulaveva przeciwko Rosji](#), [Kushtova i Inni przeciwko Rosji](#), [Arkhestov i Inni przeciwko Rosji](#), a także [Zalov i Khakulova przeciwko Rosji](#), wyroki z dnia 16 stycznia 2014 r.

Zagadnienia związane z art. 2 Protokołu 7 do Konwencji (prawo do odwołania w sprawach karnych)

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[El Aroud przeciwko Belgii \(skarga nr 25491/18\) i Souhbir przeciwko Belgii \(skarga nr 27629/18\)](#)

Skarga została zakomunikowana Rządowi belgijskiemu w dniu 5 listopada 2018 r.

Skargi dotyczą odebrania skarżącym obywatelstwa belgijskiego w następstwie wydania wobec nich wyroku skazującego za czyny związane z terroryzmem. Powołując się przede wszystkim na art. 2 Protokołu nr 7 do Konwencji, dwaj skarżący podnosili, że pozbawiono ich dwuinstancyjności postępowania w związku z decyzją o pozbawieniu obywatelstwa.

Trybunał zawiadomił Rząd belgijski o skargach i skierował do stron pytania na podstawie art. 2 Protokołu nr 7 do Konwencji (prawo do odwołania w sprawach karnych).

Zagadnienia związane z art. 4 Protokołu nr 7 do Konwencji (zakaz ponownego sądzenia lub karania)

[Ramda przeciwko Francji](#)

19 grudnia 2017 r.

Zobacz powyżej w części „Zagadnienia związane z art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego”.

Ofiary aktów terroryzmu

Państwa mają obowiązek podejmować działania konieczne do ochrony praw podstawowych każdej osoby przebywającej w ich jurysdykcji przed aktami terroryzmu⁴.

⁴ Zobacz [Zmienione wytyczne dotyczące ochrony ofiar aktów terroryzmu](#), przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 19 maja 2017 r.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Zagadnienia związane z art. 2 Konwencji (prawo do życia)

Finogenov i Inni przeciwko Rosji

20 grudnia 2011 r.

Sprawa dotyczyła oblężenia w październiku 2002 r. teatru „Dubrovka” w Moskwie przez czeczeńskich separatystów oraz decyzji o użyciu gazu w celu pokonania terrorystów i uwolnienia zakładników.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) w odniesieniu do decyzji o przełamaniu kryzysu z zakładnikami poprzez użycie siły i gazu. Następnie orzekł on, że **doszło do naruszenia art. 2** dotyczącego nieodpowiedniego planowania i realizacji akcji ratunkowej, jak również naruszenia tego samego postanowienia w związku z nieskutecznością śledztwa w sprawie zarzutów zaniedbania popełnionego przez władze przy planowaniu i przeprowadzeniu akcji ratunkowej oraz braku pomocy medycznej dla zakładników.

Tagayeva i Inni przeciwko Rosji

13 kwietnia 2017 r.

Sprawa dotyczyła dokonanego we wrześniu 2004 r. ataku na szkołę w Biesłanie w Osetii Północnej (Rosja). Przez ponad pięćdziesiąt godzin uzbrojeni terroryści więzili ponad 1000 osób, z których większość stanowiły dzieci. W następstwie eksplozji, pożaru oraz interwencji z użyciem broni życie straciło ponad 330 osób (w tym ponad 180 dzieci), a ponad 750 osób zostało rannych. Skarżący (409 obywateli rosyjskich) to zakładnicy lub osoby ranne w wyniku incydentu, lub też członkowie rodzin zabitych lub rannych. Zarzucali oni szereg uchybień w związku z atakiem leżących po stronie państwa rosyjskiego. Wszyscy skarżący twierdzili, że państwo nie wywiązało się z ciężącego na nim obowiązku ochrony ofiar przed zagrożeniem życia, o którym miało wiedzę, jak również że nie przeprowadzono skutecznego śledztwa w sprawie tych wydarzeń. Niektórzy skarżący podnosili również, że wiele aspektów planowania i kontroli operacji służb było obarczonych wadami, a liczba ofiar śmiertelnych była rezultatem niekontrolowanego w skutkach i nieproporcjonalnego użycia siły przez władze.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) wskutek niepodjęcia środków zapobiegawczych. W szczególności odnotował, że władze miały dostatecznie szczegółowe informacje o planowanym ataku terrorystycznym w okolicy, do którego miało dojść w placówce oświaty. Tym niemniej nie podjęto działań wystarczających, aby zakłócić spotkania i przygotowania terrorystów ani też kroków w celu zapobieżenia ich podróży w dniu ataku; nie zwiększono bezpieczeństwa w szkole ani nie skierowano do szkoły ani do opinii publicznej ostrzeżenia o zagrożeniu. Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia obowiązku z art. 2 w jego aspekcie proceduralnym**, głównie ze względu na fakt, iż śledztwo nie umożliwiło ustalenia, czy siła użyta przez funkcjonariuszy służb była w tych okolicznościach uzasadniona czy też nie. Trybunał orzekł również, że **do naruszenia art. 2 doszło** ponadto ze względu na poważne uchybienia w planowaniu i kontrolowaniu przebiegu operacji służb. Negatywny wpływ na strukturę dowodzenia miał brak oficjalnego kierownictwa, co skutkowało poważnymi błędami w podejmowaniu decyzji oraz koordynacji z innymi odpowiednimi służbami. Trybunał orzekł również, że **art. 2 został naruszony** w wyniku użycia przez służby bezpieczeństwa śmiercionośnej siły. Ze względu na brak odpowiednich przepisów prawa na budynek szkoły skierowano potężną broń, taką jak armaty czołgowe, granatniki i miotacze ognia. Przyczyniło się to do zwiększenia liczby ofiar śmiertelnych wśród zakładników i nie było zgodne z przewidzianym w art. 2 wymogiem, by śmiercionośnej siły używać jedynie gdy jest to „bezwzględnie konieczne”. Uwzględniając odszkodowania przyznane już ofiarom w Rosji oraz szereg krajowych procedur, które miały służyć ustaleniu okoliczności zdarzeń, Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego). Wreszcie na podstawie z **art. 46** Konwencji (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) Trybunał wskazał na konieczność zastosowania szeregu środków służących wyciągnięciu wniosków z przeszłości,

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

zwiększeniu świadomości na temat obowiązujących norm prawnych i operacyjnych oraz odstraszania od podobnych naruszeń w przyszłości. Orzekł również, że przyszłe wymogi odnośnie do toczącego się śledztwa w sprawie incydentu muszą zostać określone z uwzględnieniem wniosków Trybunału dotyczących dotychczasowych uchybień w śledztwie.

Romeo Castaño przeciwko Belgii

Wyrok z dnia 9 lipca 2019 r.

W tej sprawie skarżący zarzucali, że naruszono ich prawo do skutecznego śledztwa w wyniku odmowy przez belgijskie władze wykonania europejskich nakazów aresztowania wydanych w Hiszpanii wobec N.J.E, podejrzanej o zastrzelenie ich ojca, który został zamordowany w 1981 r. przez oddział bojówek podających się za członków organizacji terrorystycznej ETA. Sądy belgijskie orzekły, że ekstradycja N.J.E. spowodowałaby naruszenie jej praw podstawowych wynikających z art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 2** Konwencji (prawo do życia) w jego aspekcie proceduralnym (prawo do skutecznego śledztwa). Zauważając w pierwszej kolejności, że zagrożenie poddania niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu osoby, o której przekazanie się zwrócono, mogłoby stanowić uprawnioną podstawę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, a zatem odmowy wnioskowanej współpracy, Trybunał stwierdził jednak, że brakowało podstaw faktycznych dla stwierdzenia istnienia takiego zagrożenia. Trybunał orzekł w tej sprawie w szczególności, że analiza dokonana przez sądy belgijskie w toku postępowania w sprawie przekazania osoby nie była dostatecznie wnikliwa, aby można było stwierdzić, że podstawa powołana przy odmowie wydania N.J.E., działająca na szkodę praw skarżących, miała wystarczające podstawy faktyczne. Między innymi władze belgijskie nie dążyły do ustalenia rzeczywistego i konkretnego ryzyka naruszenia praw N.J.E. wynikających z Konwencji ani uchybień strukturalnych związanych z warunkami pozbawienia wolności w Hiszpanii. Trybunał podkreślił jednak, że ustalenie naruszenia niekoniecznie oznaczało, że Belgia miała obowiązek przekazać N.J.E. władzom hiszpańskim. To brak dostatecznego oparcia w faktach odmowy przekazania osoby doprowadził Trybunał do stwierdzenia naruszenia art. 2 Konwencji. W żaden sposób nie ograniczało to obowiązku zweryfikowania przez belgijskie władze, czy N.J.E. nie jest zagrożona traktowaniem niezgodnym z art. 3 Konwencji, gdyby miała zostać wydana władzom hiszpańskim.

Zagadnienia związane z art. 6 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego)

Association SOS Attentats i de Boëry przeciwko Francji

4 października 2006 r. (Wielka Izba – decyzja o dopuszczalności)

Pierwszym ze skarżących jest stowarzyszenie zrzeszające ofiary aktów terroryzmu. Siostra drugiego ze skarżących była jedną ze 170 ofiar zabitych w przeprowadzonym w 1989 r. ataku terrorystycznym na statek powietrzny francuskich linii UTA, który wybuchł w trakcie lotu nad pustynią Tenere, wśród których znalazło się wielu obywateli francuskich. Powołując się w szczególności na art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego), skarżący podnosili między innymi, że orzeczenie francuskiego Sądu Kasacyjnego, iż pułkownikowi Kadafiemu przysługuje immunitet jurysdykcyjny, naruszało ich prawo dostępu do sądu. Po wniesieniu skargi Europejskiego zwrócono uwagę Trybunału Praw Człowieka na nowe fakty: w dniu 9 stycznia 2004 r. została zawarta umowa między Międzynarodową Fundacją Organizacji Charytatywnych Kadafiego, rodzinami ofiar a Bankiem Depozytów (*Bank for Official Deposits*), na mocy której rodziny 170 ofiar miały otrzymać milion dolarów amerykańskich każda w zamian za „zrzeczenie się prawa do wszczęcia procesu cywilnego lub karnego przez sądem francuskim lub międzynarodowym w związku z wybuchem na pokładzie statku powietrznego”.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Trybunał musiał ustalić, czy – jak twierdził francuski Rząd – podpisanie umowy z 2004 r. miało doprowadzić do wykreślenia skargi z listy spraw w ramach zastosowania art. 37 ust. 1 Konwencji (skreślenie skargi z listy).

Zawarcie umowy z 2004 r., jej warunki i fakt, że drugi ze skarżących uzyskał wyrok w przedmiocie odpowiedzialności sześciu urzędników libańskich, stanowiły okoliczności, które uwzględnione łącznie doprowadziły Trybunał do uznania, że **dalsze rozpatrywanie skargi nie jest już uzasadnione w rozumieniu art. 37** ust. 1 lit. c Konwencji. Ponieważ żadna inna przesłanka dotycząca poszanowania praw człowieka gwarantowanych Konwencją nie wymagała dalszego rozpatrywania skargi, Trybunał postanowił **skreślić ją z listy spraw**.

Cevikel przeciwko Turcji

23 maja 2017 r.

Sprawa dotyczyła postępowania wszczętego przez skarżącą w celu uzyskania zadośćuczynienia za szkody doznane w wyniku aktów terroryzmu lub działań antyterrorystycznych we wsi, w której mieszkała. Skarżąca ponosiła w skardze kwestię długości okresu trwania postępowania.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 6 ust. 1** Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego w rozsądnym terminie), uznając, że okres trwania spornego postępowania był zbyt długi i nie spełniał wymogu rozsądnego terminu. W szczególności Trybunał zauważył, że postępowanie przed sądami administracyjnymi trwało około dwa lata i dwa miesiące, a postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym około rok i cztery miesiące, zatem nie były one szczególnie długie. Niemniej jednak, pomimo uznania, iż komisja ds. zadośćuczynienia była obciążona, a środki zastosowane przez władze w celu naprawienia problemu – stosowne, Trybunał orzekł, że starania te mimo wszystko były niewystarczające, ponieważ komisja rozpoczęła rozpatrywanie wniosku skarżącej dopiero po dwóch latach i dziesięciu miesiącach.

Larrañaga Arando i Inni przeciwko Hiszpanii oraz Martínez Aguirre i Inni przeciwko Hiszpanii

25 czerwca 2019 r. (decyzja o dopuszczalności)

Według sprawozdań ministra spraw wewnętrznych krewni skarżącej zginęli z rąk grupy terrorystów między 1979 r. a 1985 r., a więc gdy mieszkali we Francji. Obydwie sprawy wywodziły się ze skarg wniesionych przez skarżących na podstawie art. 6 ust. 2 Konwencji (domniemanie niewinności) w związku z odmową zadośćuczynienia przez Państwo za śmierć krewnych. Skarżący podnosili w szczególności, że władze krajowe odmówiły zadośćuczynienia ze względów, które naruszały prawo ich krewnych do domniemania niewinności, ponieważ ich krewni zostali uznani za członków ETA, co w świetle hiszpańskiego prawa karnego było przestępstwem.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, uznając, że przepis Konwencji, na który powoływali się skarżący (art. 6 ust. 2), nie ma zastosowania w ich sprawie. W szczególności nie istniało żadne powiązanie między zarzutami karnymi postawionymi w Hiszpanii krewnym skarżących w związku z przynależnością do ETA a decyzjami organów administracyjnych i postanowieniami sądów dotyczącymi odmowy wypłaty przez państwo zadośćuczynienia za ich śmierć.

Zapobieganie terroryzmowi

Wszystkie działania podjęte przez Państwa w celu zwalczania terroryzmu muszą odbywać się z poszanowaniem praw człowieka i zasady praworządności, co wyklucza wszelkie formy arbitralności, jak również dyskryminujące lub rasistowskie traktowanie, a także muszą być objęte odpowiednim nadzorem⁵.

⁵ Zobacz [Wytyczne dotyczące praw człowieka i zwalczania terroryzmu](#), przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 11 lipca 2002 r., II.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Prawo do życia i użycia siły przez Państwo w obronie własnej lub obronie innego Państwa

Artykuł 2 ust. 2 Konwencji (prawo do życia) uzasadnia użycie siły wyłącznie w obronie własnej, gdy jest to „bezwzględnie konieczne”.

McCann i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

27 września 1995 r.

Trzy osoby należące do Prowizorycznej Irlandzkiej Armii Republikańskiej, podejrzewane o posiadanie na sobie zdalnego urządzenia sterującego, które miało być wykorzystane do zdetonowania ładunku, zostały zastrzelone na ulicy Gibraltaru przez żołnierzy SAS (Specjalnych Sił Powietrznych). Skarżący, którzy są przedstawicielami ich masy spadkowej, zarzucali, że pozbawienie życia tych osób przez członków sił specjalnych stanowiło naruszenie art. 2 Konwencji (prawo do życia).

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 2 Konwencji** (prawo do życia) z uwagi na operację, którą można było zaplanować i kontrolować bez konieczności zabijania podejrzanych.

Armani Da Silva przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

30 marca 2016 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła śmiertelnego postrzelenia obywatela brazylijskiego błędnie uznanego przez policję za zamachowca-samobójcę. Skarżący, będący jego kuzynem, zarzucił, że Państwo nie wywiązało się ze swojego obowiązku zapewnienia rozliczenia agentów za jego śmierć, ponieważ następujące później śledztwo nie doprowadziło do ścigania żadnego konkretnego funkcjonariusza policji.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 2 Konwencji** (prawo do życia – śledztwo). Mając na uwadze postępowanie jako całość, Trybunał uznał, że brytyjskie władze nie zaniedbały swoich obowiązków wynikających z art. 2 Konwencji służących przeprowadzeniu skutecznego śledztwa w sprawie zastrzelenia kuzyna skarżącego, w ramach którego możliwe było ustalenie tożsamości i w razie konieczności – ukaranie osób odpowiedzialnych. W szczególności Trybunał uważał, że wszystkie aspekty odpowiedzialności organów za śmiertelne postrzelenie zostały wnikliwie zbadane. Zarówno indywidualna odpowiedzialność zaangażowanych funkcjonariuszy policji oraz instytucjonalna odpowiedzialność organów policji została wnikliwie zbadana przez niezależną komisję ds. skarg na działania policji, prokuraturę, sąd karny, koronera oraz ławników podczas dochodzenia. Decyzja o tym, by nie ścigać żadnego konkretnego funkcjonariusza, nie wynikała z uchybień śledztwa ani tolerowania sytuacji przez Państwo ani z mowy w celu popełnienia bezprawnych czynów; wynikała ona raczej z faktu, iż po wnikliwym śledztwie prokurator, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności faktyczne sprawy, uznał, że nie ma wystarczających dowodów, aby wszcząć postępowanie przeciwko konkretnemu funkcjonariuszowi.

Zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania

Dulaş przeciwko Turcji

30 stycznia 2001 r.

Skarżąca podnosiła, że w listopadzie 2003 r. żandarmeria prowadziła w jej wsi poszukiwania i zaproszyła ogień w domach, włącznie z jej domem. Po wyjeździe żandarmerii wieś była zrujnowana, a jej mieszkańcy byli zmuszeni do jej opuszczenia. Zdaniem Rządu tureckiego operacja w niniejszej sprawie dotyczyła śledztwa w sprawie porwania i zabójstwa nauczycieli i imama przez organizację terrorystyczną PKK (Partię Pracujących Kurdystanu).

Trybunał odrzekł w szczególności, że zniszczenie domu i mienia skarżącej przez siły bezpieczeństwa spełniały przesłanki nieludzkiego traktowania **niezgodnego z art. 3 Konwencji** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania). Orzekł on, że nawet w najtrudniejszych okolicznościach, takich jak walka ze zorganizowanym terroryzmem

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

i zorganizowaną przestępczością, Konwencja bezwzględnie zakazuje traktowania niezgodnego z tym postanowieniem. Zwracając uwagę na okoliczności, w których doszło do zniszczenia domu i mienia skarżącej, jak również jej osobistą sytuację, Trybunał uznał, że zniszczenie domu i mienia skarżącej przez siły bezpieczeństwa musiało spowodować jej cierpienie o stopniu dotkliwości pozwalającym zaklasyfikować zarzucane czyny jako nieludzkie. Co więcej, po ustaleniu, że siły bezpieczeństwa były odpowiedzialne za zniszczenie domu i mienia skarżącej, Trybunał orzekł również, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania domu) oraz **naruszenia art. 1** (ochrona własności) **protokołu nr 1** do Konwencji.

Zobacz również: [**Bilgin przeciwko Turcji**](#), wyrok z dnia 16 listopada 2000 r.

Ingerencje w wykonywanie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, mieszkania i korespondencji

Klass i Inni przeciwko Niemcom

6 września 1978 r.

W tej sprawie pięciu skarżących będących niemieckimi prawnikami podnosiło w swojej skardze kwestię obowiązujących w Niemczech przepisów umożliwiających organom monitorowanie ich korespondencji i łączności telefonicznej bez konieczności informowania ich następnie o zastosowanych wobec nich środkach.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał, że ze względu na groźby złożonych form szpiegostwa i terroryzmu niektóre przepisy dające uprawnienia do tajnego nadzoru są – w wyjątkowych okolicznościach – „konieczne w demokratycznym społeczeństwie” z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, ochronę porządku lub zapobieganie przestępstwom.

Icyer przeciwko Turcji

12 stycznia 2006 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła kwestii skuteczności środka odwoławczego w postaci postępowania przed komisją powołaną na podstawie ustawy o zadośćuczynieniu za straty poniesione wskutek terroryzmu. Skarżący podnosił w skardze w szczególności, powołując się na art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz domu) Konwencji, jak również art. 1 protokołu nr 1 do Konwencji (ochrona własności), że władze tureckie odmówiły mu powrotu do domu i na jego ziemię po eksmitowaniu go ze wsi pod koniec 1994 r. ze względu na działania terrorystyczne w regionie.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, uznając w szczególności, że nie ma już żadnych przeszkód ku temu, by skarżący mógł wrócić do swojej wsi. Co więcej, wygląda na to, że skarżący miał możliwość dochodzenia zadośćuczynienia na podstawie nowej ustawy o zadośćuczynieniach z dnia 27 lipca 2004 r., wnosząc roszczenie do odpowiedniej komisji ds. zadośćuczynienia, za szkody, które miał ponieść w wyniku odmówienia mu przez władze dostępu do jego mienia.

Zob. również decyzje o dopuszczalności z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawach: [**Akbavir i Inni przeciwko Turcji**](#), [**Fidanten i Inni przeciwko Turcji**](#), [**Bingölbali i 54 inne skargi przeciwko Turcji**](#) oraz [**Boğus i 91 innych skarg przeciwko Turcji**](#).

Gillan i Quinton przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

12 stycznia 2010 r.

Sprawa dotyczyła przysługującego policji w Zjednoczonym Królestwie na podstawie art. 44–47 ustawy o terroryzmie z 2000 r. uprawnienia do zatrzymania i przeszukania osoby bez uzasadnionego podejrzenia czynu zabronionego prawem.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego). Uznał, że uprawnienia i ich potwierdzanie, jak również zatrzymania i przeszukania na podstawie art. 44 i 45 ustawy z 2000 r. nie zostały dostatecznie ograniczone ani objęte odpowiednimi gwarancjami chroniącymi przed nadużyciami. Nie

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

były one zatem „przewidziane przez ustawę”.

Nada przeciwko Szwajcarii

12 września 2012 r. (Wielka Izba)

Szwajcarskie rozporządzenie federalne dotyczące talibów przyjęto w następstwie szeregu rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ. Skutkowało ono uniemożliwieniem skarżącemu, będącemu obywatelem egipskim, wjazdu do Szwajcarii lub przejazdu przez Szwajcarię ze względu na fakt, iż jego imię i nazwisko umieszczono w sporządzonym przez Komitet Sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ wykazie osób podejrzewanych o powiązania z talibami i Al-Kaidą. Skarżący mieszkał we włoskiej enklawie o powierzchni ok. 1,6 km², otoczonej przez szwajcarski kanton Ticino i oddzielonej od reszty Włoch jeziorem. Twierdził, że wprowadzone ograniczenia utrudniły mu opuszczanie enklawy i spotykanie się ze znajomymi i rodziną oraz wywołały cierpienie ze względu na brak możliwości uzyskania odpowiedniej opieki medycznej w związku z problemami zdrowotnymi. Ponadto stwierdził on, że trudno jest usunąć imię i nazwisko z rozporządzenia, mimo iż śledczy szwajcarscy uznali, że oskarżenia przeciwko niemu są bezpodstawne.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka odwoławczego) **w związku z art. 8** Konwencji. Zauważył w szczególności, że Szwajcaria nie mogła po prostu powołać się na wiążący charakter rezolucji Rady Bezpieczeństwa, ale powinna była podjąć wszelkie możliwe działania będące w jej zasięgu, by dostosować reżim sankcyjny do indywidualnej sytuacji skarżącego. Co więcej, skarżący nie miał żadnej skutecznej możliwości doprowadzenia do usunięcia jego imienia i nazwiska z wykazu, a więc nie istniał środek odwoławczy, z którego mógłby skorzystać w związku z naruszeniem jego praw. Wreszcie Trybunał uznał za **niedopuszczalne** zarzuty podnoszone przez skarżącego **na podstawie art. 5** Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), uznając, podobnie jak szwajcarski Trybunał Federalny, że skarżący nie został „pozbawiony wolności” w rozumieniu art. 5 ust. 1 w związku z zastosowaniem środka zakazu wjazdu do Szwajcarii i przejazdu przez ten kraj.

Sher i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (zob. również, „Terroryści (podejrzani o terroryzm)”, „Zagadnienia związane z art. 5 Konwencji (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego)”)

20 października 2015 r.

Sprawa dotyczyła zatrzymania i pozbawienia wolności w ramach operacji antyterrorystycznej trzech skarżących będących obywatelami pakistańskimi. Skarżący podnosili w skardze w szczególności kwestię przeszukania ich domów podczas pozbawienia wolności.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał w szczególności, że walka z terroryzmem i konieczność pilnego działania uzasadniały w tej sytuacji przeszukanie domów skarżących na podstawie nakazu przeszukania sformułowanego dość ogólnikowo. Ponadto zapewniono wystarczające zabezpieczenia chroniące przed ryzykiem arbitralności nakazów przeszukania, które wydał sędzia, a skarżący nie podnosili braku istnienia podstaw.

Szabó i Vissy przeciwko Węgrom

12 stycznia 2016 r.

Sprawa dotyczyła węgierskiego ustawodawstwa w odniesieniu do tajnego nadzoru antyterrorystycznego wprowadzonego w 2011 r. Skarżący podnosili w szczególności, że mogą być potencjalnie poddawani nieuzasadnionym i nieproporcjonalnie inwazyjnym środkom przewidzianym w węgierskich ramach prawnych w zakresie tajnego nadzoru prowadzonego w celach bezpieczeństwa państwowego (tj. „sekcji 7/E ust. 3 – inwigilacja”). W szczególności podnosili, że wspomniane ramy prawne były obciążone ryzykiem nadużyć, w szczególności z uwagi na brak kontroli sądowej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

życia prywatnego). Trybunał wskazał, iż naturalną konsekwencją form, jakie przyjmuje dzisiejszy terroryzm jest to, że rządy uciekają się do nowych technologii, włączając w to obszerny monitoring łączności, w celu zapobieżenia możliwym incydentom. Mimo to Trybunał nie był przekonany, czy przedmiotowe ustawodawstwo zapewnia wystarczające gwarancje umożliwiające uniknięcie naruszenia. Szczególnie, że środkami tymi mógł być objęty praktycznie każdy na Węgrzech, a nowe technologie dawały Rządowi możliwość przechwytywania ogromnej ilości danych dotyczących nawet osób spoza pierwotnego kręgu objętego operacją. Ponadto zarządzenie takich środków miało miejsce w sferze władzy wykonawczej i bez jakiegokolwiek badania, czy przechwycenie łączności było szczególnie konieczne, a także bez jakichkolwiek skutecznych środków odwoławczych, nie mówiąc o sądowych. Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji **w połączeniu z art. 8**, podkreślając, że nie można interpretować art. 13 w taki sposób, że wymaga on środka prawnego przeciwko stanowi prawa krajowego.

Beghal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

28 lutego 2019 r.

Sprawa dotyczyła wykorzystania przepisów dotyczących zwalczania terroryzmu, a konkretnie załącznika nr 7 do ustawy o terroryzmie z 2000 r., nadającej policji i urzędnikom służb imigracyjnych uprawnienie do zatrzymania, przeszukania i przesłuchania pasażerów w portach, w portach lotniczych oraz na międzynarodowych dworcach kolejowych. Skarżąca została zatrzymana i przesłuchana po przybyciu do portu lotniczego East Midlands w styczniu 2011 r. po wizycie u swojego męża, który przebywał w zakładzie karnym we Francji, odbywając karę pozbawienia wolności za przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Podnosiła w skardze kwestię uprawnień policji nadanych na podstawie załącznika nr 7 przepisów dotyczących zwalczania terroryzmu.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego). Uznał, że przepisy obowiązujące w tamtym czasie nie były dostatecznie ograniczone ani nie zapewniono odpowiednich gwarancji prawnych chroniących przed nadużyciami. W szczególności osoby można było poddać przesłuchaniu przez okres do dziewięciu godzin i skłaniać do odpowiedzi na pytania bez oficjalnego pozbawienia wolności lub dostępu do adwokata. Dochodząc do takiego rozstrzygnięcia, Trybunał nie wziął pod uwagę zmian dokonanych w przepisach. W szczególności według stanu prawnego z 2014 r. jeżeli funkcjonariusze straży granicznej chcieli przesłuchiwać osobę przez czas dłuższy niż godzina, mieli obowiązek formalnie pozbawić osobę wolności, a rozpoczęcie przesłuchania było możliwe dopiero po przybyciu na miejsce prawnika, natomiast po sześciu godzinach musieli zwolnić osobę przesłuchiwaną.

Guimon przeciwko Francji

11 kwietnia 2019 r.

Sprawa dotyczyła uniemożliwienia skarżącej, która do czasu zatrzymania w 2003 r. była aktywną członkinią ETA i została osadzona w Rennes za przestępstwa o charakterze terrorystycznym, podróży na odbywające się w Bajonnie uroczystości pogrzebowe jej zmarłego ojca.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 8** Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), uznając że Państwo francuskie nie przekroczyło marginesu oceny przysługującego w tym względzie i że odmowa uwzględnienia wniosku skarżącej nie była nieproporcjonalna, ale służyła realizacji uprawnionych celów. Zauważył w szczególności, że władze odrzuciły wniosek – po pierwsze – ze względu na profil karny skarżącej, która kilkakrotnie odbywała karę pozbawienia wolności za przestępstwa o charakterze terrorystycznym i w dalszym ciągu należała do ETA, jak również – po drugie – ze względu na brak możliwości zorganizowania wzmocnionej eskorty w wymaganym terminie.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Ingerencje w wolność wyznania

Güler i Uğur przeciwko Turcji

2 grudnia 2014 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżących za propagandę promującą organizację terrorystyczną ze względu na ich udział w zorganizowanej na terenie należącym do partii politycznej ceremonii religijnej ku pamięci trzech członków nielegalnej organizacji (PKK) zabitych przez siły bezpieczeństwa. Skarżący podnosili, że do skazania doszło wskutek ich uczestnictwa w ceremonii religijnej, która polegała jedynie na publicznym uprawianiu praktyk religijnych. Co więcej, wydanie wobec nich wyroku skazującego nie było dostatecznie przewidywalne, mając na uwadze brzmienie ustawy o przeciwdziałaniu terroryzmowi.

Trybunał orzekł, że kara pozbawienia wolności wymierzona skarżącym wypełniała przesłanki ingerencji w prawo do wolności uprawiania kultu, niezależnie od faktu, iż osoby, których pamięć miała być uczczona w czasie ceremonii, były członkami nielegalnej organizacji, jak również niezależnie od faktu, że ceremonia odbywała się na terenie należącym do partii politycznej, gdzie eksponowano symbole nielegalnej organizacji. Trybunał orzekł w tej sprawie, że **doszło do naruszenia art. 9** Konwencji (prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania), uznając, że ingerencja ta nie była „przewidziana przez ustawę”, ponieważ przepis prawa krajowego, na podstawie której ją podjęto, nie spełniał wymogów jasności i przewidywalności.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

Sydikova i Orlov przeciwko Rosji (skarga nr 41260/17)

Skarga została zakomunikowana Rządowi rosyjskiemu w dniu 30 sierpnia 2017 r.

Zagadnienia związane z wolnością wyrażania opinii

Purcell i Inni przeciwko Irlandii

16 kwietnia 1991 r. (decyzja Europejskiej Komisji Praw Człowieka⁶)

Brind przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

9 maja 1994 r. (decyzja Komisji)

W tych sprawach skarżący podnosili na podstawie art. 10 Konwencji (wolność wyrażania opinii) kwestię zarządzeń ograniczających emitowanie wywiadów/omówień wywiadów i wszelkich wypowiedzi osób reprezentujących lub popierających organizacje terrorystyczne, takie jak IRA.

Komisja uznała obydwie sprawy za **niedopuszczalne**. W przypadku pierwszej z nich uznano, że zarządzenie było spójne z celem ochrony bezpieczeństwa państwowego i porządku publicznego oraz zapobiegania przestępczości; w drugiej sprawie stwierdził, że wymóg by w emitowanych wywiadach wykorzystywać głos aktora stanowił ograniczoną ingerencję i nie można powiedzieć, by tego rodzaju ingerencja w wolność wyrażania opinii skarżących była nieproporcjonalna względem celu, któremu miała służyć.

Association Ekin przeciwko Francji

17 lipca 2001 r.

Sprawa dotyczyła zakazu obiegu książki dotyczącej kultury baskijskiej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Stwierdzając w szczególności, że w książce nie znajdowało się nic, co sugerowałoby podżeganie do przemocy lub separatyzmu, orzekł, że ingerencja w prawo wolności wyrażania opinii skarżącego nie była „konieczna w społeczeństwie

⁶ Wraz z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i Komitetem Ministrów Rady Europy Europejska Komisja Praw Człowieka, która zasiadała w Strasburgu w okresie od lipca 1954 r. do października 1999 r., nadzorowała przestrzeganie przez Układające się Strony ich obowiązków wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Komisja przestała istnieć z chwilą gdy Trybunał stał się w dniu 1 listopada 1998 r. organem stałym.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

demokratycznym”.

Falakaoğlu i Saygılı przeciwko Turcji

19 grudnia 2006 r.

W tej sprawie skarżący podnosili kwestię wyroku skazującego wydanego w postępowaniu karnym na podstawie ustawy o zapobieganiu terroryzmowi w związku z opublikowaniem artykułów prasowych wskazujących agentów państwowych jako cele dla organizacji terrorystycznych.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Uznając, że podstawy przedstawione przez tureckie sądy same w sobie nie mogły być postrzegane jako wystarczające dla uzasadnienia ingerencji w prawo skarżącego do wolności wyrażania opinii, Trybunał stwierdził, że skazanie skarżących było nieproporcjonalne względem celów, którym miało służyć, a zatem nie było „konieczne w społeczeństwie demokratycznym”.

Zob. również m.in.: [Bayar i Gürbüz przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 27 listopada 2012 r.; [Belek i Özkurt przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 13 lipca 2013 r.; [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 2\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 3\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 4\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 5\)](#), [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 6\)](#) oraz [Belek i Özkurt przeciwko Turcji \(nr 7\)](#), wyroki z dnia 17 czerwca 2014 r.

Leroy przeciwko Francji

2 października 2008 r.

Skarżący, będący twórcą karykatur, podnosił w swojej skardze kwestię wyroku skazującego za współudział w publicznym aprobowaniu terroryzmu wydanego po publikacji rysunku dotyczącego ataków z 11 września 2001 r.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Z uwagi na umiarkowany charakter grzywny nałożonej na skarżącego i kontekst opublikowania spornego rysunku Trybunał orzekł, że środek zastosowany wobec skarżącego nie był nieproporcjonalny względem uprawnionego celu, którego realizacji służył.

Ürper i Inni przeciwko Turcji

20 października 2009 r.

W tej sprawie skarżący podnosili w skardze kwestię wstrzymania publikacji i rozpowszechniania ich gazet uznanych za propagandę na korzyść organizacji terrorystycznej.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Orzekł w szczególności, że władze tureckie mogły zastosować mniej rygorystyczne środki, takie jak konfiskata określonych wydań gazety lub ograniczenie publikacji konkretnych artykułów. Zawieszając publikację tytułu, nawet na krótki czas, władze ograniczyły w sposób nieuzasadniony zasadniczą rolę prasy jako publicznego wartownika funkcjonującego w społeczeństwie demokratycznym.

Zob. również m.in.: [Turgav i Inni przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 15 czerwca 2010 r.; [Gözel i Özer przeciwko Turcji](#), wyrok z dnia 6 lipca 2010 r.; [Aslan i Sezen przeciwko Turcji](#) i [Aslan i Sezen przeciwko Turcji \(nr 2\)](#), wyroki z dnia 17 czerwca 2014 r.

Belek i Velioğlu przeciwko Turcji

6 października 2015 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżących przez sąd ds. bezpieczeństwa państwowego za opublikowanie w codziennej gazecie artykułu zawierającego oświadczenie nielegalnej organizacji zbrojnej. Skarżący utrzymywali w szczególności, że wydanie wobec nich wyroku skazującego w postępowaniu karnym i zakaz publikacji gazety wypełnia przesłanki naruszenia przysługującego im prawa do wolności wyrażania opinii.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zwracając szczególną uwagę na język użyty w przedmiotowym artykule oraz kontekst publikacji, jak również uwzględniając trudności związane z walką z terroryzmem, Trybunał zauważył w szczególności, że tekst jako całość nie zawierał żadnego wezwania do przemocy, zbrojnego oporu ani powstania i nie spełniał przesłanek mowy nienawiści, co było głównym czynnikiem brany pod uwagę. Trybunał przeanalizował podstawy wydania wobec skarżących wyroku skazującego i uznał, że nie można ich uznać za uzasadnione dla usprawiedliwienia ingerencji w prawo do wolności wyrażania opinii.

Müdür Duman przeciwko Turcji

6 października 2015 r.

Sprawa wywodziła się ze skargi wniesionej przez lokalnego lidera partii politycznej, który zarzucał, że wydanie wobec niego wyroku skazującego za nielegalne zdjęcia i publikacje znalezione w biurze jego partii wypełniało przesłanki nieuzasadnionej ingerencji w jego prawo do wolności wyrażania opinii.

Trybunał uznał, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (prawo do wolności wyrażania opinii), wskazując na nieproporcjonalność wydanego wobec skarżącego wyroku skazującego i orzeczonej kary do zamierzonego celu, jakim jest konieczność ochrony porządku publicznego i zapobiegania przestępczości w ramach zwalczania terroryzmu. Zauważył w szczególności, że chociaż skarżący zaprzeczył jakoby wiedział o materiałach znalezionych w jego biurze, wyrok skazujący stanowił ingerencję w jego prawa przewidziane art. 10. Co więcej, uzasadnienie wyroku skazującego i wymiaru kary podane przez sądy tureckie nie mogą zostać uznane za istotne i wystarczające dla usprawiedliwienia ingerencji w prawo do wolności wyrażania opinii. W szczególności zachowanie skarżącego nie mogło być interpretowane jako poparcie dla czynów bezprawnych, ponieważ nic nie wskazywało na to że przedmiotowy materiał promował przemoc, zbrojny opór lub powstanie.

Bidart przeciwko Francji

12 listopada 2015 r.

Sprawa dotyczyła obowiązku nałożonego na skarżącego, będącego byłym przywódcą organizacji baskijskich separatystów *Iparretarrak*, w kontekście jego zwolnienia warunkowego, by powstrzymał się od rozpowszechniania utworu lub audiowizualnej produkcji, której był autorem lub współautorem, na temat przestępstw, za które go skazano, jak również by nie mówił publicznie o tych czynach.

Trybunał uznał, że **nie doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zauważył w szczególności, że sporny środek był ograniczony w czasie i dotyczył jedynie przestępstw popełnionych przez skarżącego. Skarżący miał również możliwość poddania środka kontroli sądowej. Trybunał uznał zatem, że nakładając na skarżącego w kontekście zwolnienia warunkowego obowiązek wstrzymania się od rozpowszechniania całości lub części utworu lub audiowizualnej produkcji, której był autorem lub współautorem, na temat przestępstw, za które go skazano, jak również by nie mówił publicznie o tych czynach, francuskie sądy nie wykroczyły poza margines oceny.

Döner i Inni przeciwko Turcji

7 marca 2017 r.

W czasie zdarzeń leżących u podstaw skargi 20 skarżących mieszkało w Stambule, a ich dzieci chodziły do różnych publicznych szkół podstawowych. Sprawa dotyczyła postępowania karnego wszczętego przeciwko nim za podżeganie i pomocnictwo PKK (Partii Pracujących Kurdystanu) po złożeniu przez nich petycji, by ich dzieci nauczano w języku kurdyjskim. Utrzymywali oni w szczególności, że zostali objęci postępowaniem karnym za skorzystanie z przysługującego im konstytucyjnego prawa do złożenia petycji, pomimo braku w prawie krajowym przepisów przewidujących kryminalizację takiego zachowania.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (prawo do poszanowania życia rodzinnego), uznając, że przedmiotowa ingerencja nie była „niezbędna

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

w społeczeństwie demokratycznym”. Podkreślił w szczególności, że chociaż nie umniejsza trudności w walce z terroryzmem, sam ten fakt nie zwalnia władz krajowych z obowiązków wynikających z art. 10 Konwencji. W związku z powyższym chociaż wolność wyrażania opinii mogła być w sposób uprawniony ograniczana ze względu na bezpieczeństwo państwowe, integralność terytorialną i bezpieczeństwo publiczne, ograniczenia te musiały być mimo wszystko usprawiedliwione istotnymi i wystarczającymi podstawami oraz koniecznością zareagowania w sposób proporcjonalny na pilną potrzebę społeczną. W tej sprawie Trybunał uznał jednak, że odpowiednie władze państwowe nie wykorzystały jako podstawy zastosowania środka akceptowalnej oceny istotnych faktów i nie zastosowały standardów zgodnych z zasadami określonymi w art. 10 Konwencji.

Stomakhin przeciwko Rosji

9 maja 2018 r.

Sprawa dotyczyła skazania skarżącego na karę pozbawienia wolności w wymiarze pięciu lat za napisanie do biuletynu artykułów dotyczących konfliktu zbrojnego w Czeczenii, które to artykuły zostały uznane przez sądy krajowe za usprawiedliwiające terroryzm i przemoc oraz podżegające do nienawiści.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii). Zauważył w szczególności, że niektóre artykuły wykraczały poza granice dopuszczalnej krytyki i nawoływały do przemocy oraz usprawiedliwiałały terroryzm. Inne artykuły mieściły się jednak w granicach dopuszczalnej krytyki. Ogólnie rzecz biorąc, nie nastąpiła nagła potrzeba społeczna uzasadniająca ingerencję w prawa skarżącego poprzez penalizację niektórych z jego komentarzy, a surowość wymierzonej kary naruszyła jego prawa.

Roj TV A/S przeciwko Danii

17 kwietnia 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła skazania przez duńskie sądy skarżącej spółki za przestępstwa terrorystyczne i promowanie Partii Pracujących Kurdystanu (PKK) za pośrednictwem programów telewizyjnych emitowanych w latach 2006–2010. Sądy krajowe uznały, że PKK może zostać uznana za organizację terrorystyczną w rozumieniu duńskiego kodeksu karnego oraz że Roj TV A/S wspierała działania terrorystyczne PKK poprzez emitowanie treści propagandowych. Stacja została ukarana grzywną, a jej licencję cofnięto. Skarżąca spółka zarzucała, że skazanie narusza jej prawo do wolności wyrażania opinii.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako niezgodną *ratione materiae* z postanowieniami Konwencji. Trybunał stwierdził w szczególności, że stacja ta nie może skorzystać z ochrony przewidzianej przez art. 10 Konwencji (wolność wyrażania opinii), ponieważ usiłowała skorzystać z tego prawa do celów sprzecznych z wartościami Konwencji. Mianowicie do podżegania do przemocy i wspierania działalności terrorystycznej, co stanowi naruszenie art. 17 Konwencji (zakaz nadużycia praw). Z tego względu skarga wniesiona przez spółkę skarżącą nie skutkowałą ochroną prawa do wolności wyrażania opinii.

Tuğluk i Inni przeciwko Turcji

4 września 2018 r. (decyzja o dopuszczalności)

W stosunku do skarżących, będących prawnikami, organy sądowe wydały tymczasowy zakaz reprezentowania ich klienta – Abdullaha Öcalana, co miało zagwarantować, że nie przekażą oni prasie oświadczeń klienta. Informacje o ich wizytach pojawiały się w kolejnych dniach na łamach gazet, a te postrzegano jako przekazywanie opinii klienta o obecnej sytuacji lub wydawanie instrukcji PKK (Partii Pracujących Kurdystanu).

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną, uznając że sankcje nałożone na skarżących, które *de facto* nie powodowały żadnych skutków dla działalności zawodowej skarżących względem ich klientów innych niż Abdullah Öcalan, nie stanowiły nieproporcjonalnej reakcji na ich działania, ponieważ ich postępowanie naruszało zasady regulujące wykonywanie zawodu. Trybunał zauważył w szczególności, że środki podjęte przez tureckie władze miały służyć zapobieżeniu

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

wykorzystywania wizyt skarżących u klienta do ustanowienia kanału łączności między nim a jego byłą organizacją zbrojną i podjęte zostały przy spełnieniu wymogu nadrzędnej potrzeby społecznej, jaką było zapobieżenie aktom przemocy lub aktom terroryzmu.

Ali Gürbüz przeciwko Turcji

12 marca 2019 r.

Sprawa dotyczyła siedmiu postępowań karnych wszczętych przeciwko skarżącemu za opublikowanie w gazecie codziennej oświadczeń liderów organizacji uznawanych w świetle prawa tureckiego za organizacje terrorystyczne. Skarżący został oczyszczony z zarzutów w następstwie postępowań, które trwały od pięciu do siedmiu lat i podczas których nie był tymczasowo aresztowany. Podnosił on w szczególności, że postępowanie wpłynęło na niego jako postać zawodowo związaną z mediami ze względu na czas trwania, i to pomimo oczyszczenia z zarzutów.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (wolność wyrażania opinii), uznając, że przedłużanie toczących się przeciwko skarżącemu postępowań karnych w sprawie poważnych zarzutów karnych nie spełniało wymogu nadrzędnej potrzeby społecznej, nie było proporcjonalne względem uprawnionych celów, którym miało służyć (ochrona bezpieczeństwa państwowego i integralności terytorialnej) i nie było konieczne w społeczeństwie demokratycznym. Trybunał zauważył w szczególności, że wszczęcie postępowań może być postrzegane jako reakcja organów służąca ograniczeniu, w ramach prawa karnego, publikowania oświadczeń przywódców organizacji uznawanych za organizacje terrorystyczne w świetle prawa tureckiego bez uwzględnienia ich treści, mimo iż mogłyby one być postrzegane jako element debaty publicznej dotyczącej zagadnień interesu ogólnego. Trybunał wyjaśnił w związku z tym, że środków egzekucyjnych podejmowanych automatycznie wobec dziennikarzy bez uwzględnienia ich intencji lub prawa opinii publicznej do informacji o innych poglądach na sytuację konfliktową nie sposób pogodzić z wolnością uzyskiwania lub przekazywania informacji lub idei.

Zagadnienia związane z wolnością zgromadzeń i stowarzyszania się

Zjednoczona Komunistyczna Partia Turcji i Inni przeciwko Turcji

30 stycznia 1998 r.

Sprawa dotyczyła rozwiązania Zjednoczonej Komunistycznej Partii Turcji („TBKP”) oraz zakazu zajmowania przez jej przywódców podobnych stanowisk w innej partii politycznej. Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się). Orzekł, że rozwiązanie nie było „konieczne w społeczeństwie demokratycznym”, zauważając w szczególności, że nie istniały dowody na odpowiedzialność TBKP za problemy terrorystyczne Turcji.

Zob. również: Partia Socialistyczna i Inni przeciwko Turcji, wyrok z dnia 25 maja 1998 r.; Sprawa Partia „Wolność i Demokracja” (ÖZDEP) przeciwko Turcji, wyrok (Wielkiej Izby) z dnia 8 grudnia 1999 r.; Yazar i Inni przeciwko Turcji, wyrok z dnia 9 kwietnia 2002 r.

Herri Batasuna i Batasuna przeciwko Hiszpanii

30 czerwca 2009 r.

Sprawa dotyczyła rozwiązania partii politycznych „Herri Batasuna” i „Batasuna”. Skarżący podnosili, że ustawa organiczna o partiach politycznych przyjęta przez hiszpański parlament w 2002 r. nie była dostępna ani przewidywalna, była stosowana z mocą wsteczną i nie realizowała uprawnionego celu; uważali oni również, że nałożony na nich środek nie mógł być uznany za konieczny w społeczeństwie demokratycznym i spójny z zasadą proporcjonalności.

Trybunał orzekł, że projekty skarżących były sprzeczne w pojęciu „społeczeństwa demokratycznego” i wiązały się ze znaczącym zagrożeniem dla hiszpańskiej demokracji.

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się). W szczególności w odniesieniu do proporcjonalności środka polegającego na rozwiązaniu fakt, że przedsięwzięcia skarżących były sprzeczne z ideą „społeczeństwa demokratycznego” i wiązały się ze znacznym zagrożeniem dla hiszpańskiej demokracji doprowadziły Trybunał do wniosku, że nałożona na skarżących sankcja była w rozumieniu art. 11 ust. 2 Konwencji proporcjonalna względem uprawnionego celu, któremu miała służyć.

Gülci przeciwko Turcji

19 stycznia 2016 r.

Sprawa dotyczyła w szczególności wydania wyroku skazującego i pozbawienia wolności nieletniego na okres dwóch lat za przynależność do PKK (Partii Pracujących Kurdystanu) – nielegalnej organizacji zbrojnej, w następstwie jego udziału w demonstracji zorganizowanej w Diyarbakır w lipcu 2008 r. oraz obrzucenia kamieniami funkcjonariuszy policji. Wyrok skazujący wydano wobec skarżącego również za rozpowszechnianie propagandy poparcia dla organizacji terrorystycznej i stawianie oporu policji. Skarżący w skardze podnosił kwestię wydania wyroku skazującego za udział w demonstracji i nieproporcjonalnego charakteru łącznego wymiaru nałożonej na niego kary.

Trybunał orzekł, że **doszło do naruszenia art. 11** Konwencji (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się). W pierwszej kolejności zauważył, że nawet jeżeli skarżący został skazany za przemoc w stosunku do funkcjonariuszy policji, nic nie sugerowało, że dołączając do demonstracji miał zamiar dopuszczenia się przemocy. Co więcej, wyraził dezaprobatę wobec faktu, że sądy krajowe nie przedstawiły uzasadnienia wyroku skazującego go za przynależność do PKK lub rozpowszechniania propagandy poparcia dla organizacji terrorystycznej. Co więcej, zwrócił również uwagę na wysoką surowość kar – łącznie siedem lat i sześć miesięcy pozbawienia wolności – wymierzonych skarżącemu, który w trakcie incydentu miał 15 lat, odbytych w części wynoszącej rok i osiem miesięcy po nieomal czterech miesiącach pozbawienia wolności w oczekiwaniu na proces. Trybunał orzekł zatem, że z uwagi na młody wiek skarżącego, surowość kar była niewspółmierna względem uprawnionego celu ochrony porządku i zapobiegania przestępczości, a także ochrony praw i wolności innych.

Zagadnienia związane z ochroną własności

Dulas przeciwko Turcji

30 stycznia 2001 r.

Zob. powyżej, „Zapobieganie terroryzmowi”, „Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania”.

Icyer przeciwko Turcji

12 stycznia 2006 r. (decyzja o dopuszczalności)

Zob. powyżej, „Zapobieganie terroryzmowi”, „Ingerencje w wykonywanie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, mieszkania i korespondencji”.

Zagadnienia związane z prawem do wolnych wyborów

Etxeberría i Inni przeciwko Hiszpanii oraz Herritarren Zerrenda przeciwko Hiszpanii

30 czerwca 2009 r.

Obydwie sprawy dotyczyły uniemożliwienia wystartowania w wyborach skarżących ze względu na ich działalność w partiach politycznych, które uznano za nielegalne i rozwiązano. W pierwszym przypadku skarżący zarzucali w szczególności, że pozbawiono ich możliwości kandydowania w wyborach do parlamentu Nawarry i reprezentowania elektoratu, co hamowało wolność wyrażania opinii osób przy wyborze władzy ustawodawczej; w drugiej sprawie skarżący podnosił zarzut, że zakazano mu kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego i został pozbawiony możliwości

Zestawienie – Sprawy dotyczące terroryzmu a EKPC

startowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego i reprezentowania wyborców.

W obydwu przypadkach, uznając sporne ograniczenia za współmierne względem uprawnionego celu, którego realizacji miały służyć, jak również stwierdzając, że w świetle braku elementu arbitralności nie doszło do naruszenia swobody wyrażania opinii przez społeczeństwo, Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 3 protokołu nr 1** Konwencji (prawo do wolnych wyborów). W obydwu przypadkach orzekł on, że **nie doszło do naruszenia art. 10** Konwencji (prawo do wolności wyrażania opinii) **ani do naruszenia art. 13** Konwencji (prawo do skutecznego środka prawnego).

Gwarancje proceduralne dotyczące wydalenia obcokrajowców

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

[Muhammad i Muhammad przeciwko Rumunii \(skarga nr 80982/12\)](#)

Skarga zakomunikowana Rządowi Rumunii w dniu 10 lipca 2015 r. – Zrzeczenie się właściwości na korzyść Wielkiej Izby w lutym 2019 r.

Sprawa dotyczy procedury usunięcia z Rumunii skarżących, będących dwoma obywatelami pakistańskimi, których uznano za niepożądanych. Skarżący podnosili w skardze w szczególności, że nie poinformowano ich o przyczynach wydalenia ich z Rumunii. Zarzucają oni, że sądy krajowe powoływały się jedynie na tajność tych informacji i nie określiły przestępstw, jakie im zarzucano.

W dniu 10 lipca 2015 r. skarga została [zakomunikowana](#) Rządowi rumuńskiemu, a Trybunał skierował pytania na podstawie art. 1 protokołu nr 7 do Konwencji (gwarancje proceduralne dotyczące wydalenia cudzoziemców).

Izba, której przypisano sprawę, zrzekła się właściwości na rzecz Wielkiej Izby w dniu 26 lutego 2019 r.

Kontakt z mediami:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08